

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1979 | ΑΡΙΘ. 2

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

Σ χ ό λ ι α

Κεφ. IV, 1. Παρόμοιαι χρήσεις τῆς φράσεως «ὄπερ καὶ ποιεῖτε» ἀπαντῶσι καὶ ἐν Τράλλ. 2,2. Σμυρν. 4,1. Πολυκ. 1,2. 4,1. Ρωμ. 2,1. Ἐφ. 8,1. Τράλλ. 3,2. — «ὡς χορδαὶ κιθάρᾳ». Παρομοίως καὶ ἐν Φιλαδ. 1,2. Ὁ Ἴγν. λαμβάνει ἐνίοτε εἰκόνας ἀρμονίας καὶ ἄσματος, ἴσως ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὸ ψάλλειν κατὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἐκ τούτου καὶ αἱ μουσικαὶ ἀναφοραὶ του. Πβλ. Ρωμ. 2,2. Πᾶσαι αἱ εἰκόνες αὗται ἀρμονίας χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἐμφάνισιν τῆς ἀπολύτου ἐνότητος, τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Χριστοῦ, ὡς καὶ τῶν ἐπισκόπων μετὰ τῶν πιστῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ φράσις «Ἰησοῦς Χριστὸς ἄδετα» ὑπαινίσσεται ἀσφαλῶς τὰ ἐν τῷ Ναῶ ἄσματα τῶν πιστῶν, δι' ὧν ὑμνεῖται ὁ Κύριος. Πβλ. Κ.Δ. Ἐφ. 5,19. Α' Τιμ. 3,16. Ἀποκ. 5,9.12. 15,3. 19,6-8. Μαρτύρ. Πολυκ. 19,2. Ὁ Ἴγν. ἐξαίρει τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐν κ. IV, 2. «οἱ κατ' ἄνδρα», ὡς οἱ ἐν «χορῶν» ἕκαστος καὶ ὅλοι ὁμοῦ χορεύουσιν ἐν μιᾷ ἐνόητι καὶ ἐν ἀρμονίᾳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἕκαστος καὶ πάντες ὁμοῦ πρέπει ἐν ἐνόητι καὶ ἀρμονίᾳ νὰ διάγωσιν. Ἡ φράσις εἶναι συνήθης παρ' Ἴγν. Πβλ. Ἐφ. 20,2. Τράλλ. 13,2. Σμυρν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 562 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

5,1. 12,2. Πολ. 1,3. Παρατηρητέα ἢ χρήσις τῆς ὀριστικῆς, ἀντὶ τῆς ὑποτακτικῆς, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ τελικὸς σύνδεσμος «ἵνα». Ἡ χρήσις αὕτη εἶναι συνήθης παρ' Ἰγν. Ἐφ. IV, 2 ἐν τέλει. Τράλλ. 3, 3. 8,2. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῇ Κ.Δ. Α' Κορ. 4,6. Γαλ. 4,17. 6,12 (διώκονται). Τίτ. 2,4. (σωφρονίζουσιν). Ἰω. 5,20 (θαυμάζετε). 17,3 (γινώσκουσιν). Ἀποκ. 12,6 (τρέφουσιν). Μαρτύρ. Πέτρ. καὶ Παύλ. 60, σ. 170, 8 Lipsius: «ἵνα κατευθύνῃ». Acta Petri et Pauli 58: 203, 17: Lipsius: «ἵνα προηγοῦνται». Acta Pauli et Theclae 11: 243 Lipsius «ἵνα μένουσιν». Ὡς πρὸς τὴν εἰκόνα τῶν «μελῶν» τῆς Ἐκκλησίας πβλ. Παύλ. Ρωμ. 12,4. Α' Κορ. 6,15. 12,12 ἔ. Ἐφ. 5,30. Ἐπίσης Α' Κλήμ. Ρώμ. 46,7. 37,5. Ὡς παρὰ τῷ Παύλῳ, οὕτω καὶ διὰ τὸν Ἰγν. ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ «κεφαλὴ» τῶν «μελῶν» τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας Τράλλ. 11,2.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀκαδημαϊκὸς

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 1979

1962 — 1979

Δέκα - επτά χρόνια, ὁ Θεὸς παρακολουθεῖ τὴν ταπεινὴν μᾶς διακονίαν καὶ μᾶς χαρίζει πλούσια τὴν εὐλογία Του. Μᾶς χορηγεῖ ὅλα ὅσα μᾶς χρειάζονται γιὰ νὰ φανοῦμε χρήσιμοι στοὺς συνανθρώπους μας.

Εὐχαριστίες ὀφείλουμε στὸν Θεό, γιὰ ὅλους ἐκείνους, ποὺ μὲ ἀγάπη μᾶς συμπαραστέκονται, στὸ ἔργο τοῦτο.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ

«ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΣΥΣΣΙΤΙΟΝ»

ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΝΙΩΝ, ΚΡΗΤΗΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Ὁ Μέγας Βασίλειος, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην τιμῶμεν τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὑπῆρξεν ἐν ἀπὸ τὰ πλέον θαυμασιὰ ἀνασιήματα τῆς Θείας Χάριτος.

Κατὰ τὴν εὐστοχον ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνωδίας προσαρμογὴν τοῦ γνωστοῦ ψαλμικοῦ σίχου, ὄντως «εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτοῦ». Ἡ σύμφωνος πρὸς τὸν ἀνεπίληπτον θίον διδαχὴ του φωτίζει, στηρίζει, ἐμπνέει πάσας τὰς χριστιανικὰς γενεάς, ὅπου γῆς, διανγάζουσα τὴν ὁρθόδοξον πίστιν καὶ προᾶξιν. Αἱ πλήρεις Ἁγίου Πνεύματος συγγραφαί του, ἀπὸ τὰς αἰθερίας δογματικὰς πραγματείας ἕως τὰς οἰκοδομύσας τὸ ἦθος καὶ ἀπὸ τὰς ἀπολογητικὰς ἕως τὰς ἐπιστολάς, εἶναι ἀθάνατα κοιτάσματα, ἐξ ὧν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα ἀντλεῖ, ὄντως ὑπὸ τοῦ ἐπιφανεσιᾶτου τούτου ἐπισκόπου ποιμαινομένων τῶν ψυχῶν εἰς τὸ διηρηκέες, κατὰ τὴν ὥραϊαν φράσιν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης.

Ἀξιούμενοι καὶ ἐφέτος νὰ ἐσοτάσουν τὸν κορυφαῖον τοῦτον Ἁγιον, Πατέρα καὶ Διδάσκαλον, οἱ σημερινοὶ ὁρθόδοξοι κληρικοὶ ἄς τὸν πλησιάσουν μὲ πλέον ἐνθερμον τὸν λόγον προσπορισμοῦ ψυχικῆς ὠφελείας. Πολλὰ ἔχει νὰ προσφέρει ὄχι μόνον ὁ λόγος του, ἀλλὰ καὶ ἡ ζωὴ του.

Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος.

Τὴν 19ην Ἰανουαρίου, τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου (Δ' αἰών). Πρόκειται περὶ ἑνὸς τῶν κορυφαίων ἀσκητῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποδίδονται πολυτίμου περιεχομένου συγγραφαί. Ἄν καὶ ἡ πατρολογικὴ ἐπιστήμη ἔχει ἀποδείξει διὰ αἷται δὲν προῆλθον ἐκ τῆς γραφίδος του, δύναται τις νὰ εἴπῃ, διὰ ἡ ἀναφορὰ τῆς Παραδόσεως εἰς τὸ ὄνομά του εὐστοχεῖ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν. Διότι τὸ περιεχόμενον τῶν θεολογικῶν τούτων ἔργων ἀπαγγάζει τὸ πνευματικὸν κλῆμα, ἐν ᾧ καὶ ὁ ἐν λόγῳ Ὁσιος καὶ ἄλλοι μεγάλοι

Πατέρες τῆς ἐρήμου ἐδίωσαν. Εἶναι σελίδες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας θαυτάτα διεποιομένοι ἀπὸ τὴν μυστικὴν πείραν τοῦ πρώτου ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, ὅστις ἠνθῆσεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολήν.

Συνιστῶμεν τὴν ἐντροφῆσίν των εἰς τοὺς λογιωτέρους τῶν κληρικῶν μας. Εἰς τοῦτο, πολὺν θὰ τοὺς βοηθήσῃ μία σχετικὴ πραγματεία, ὀφειλομένη εἰς τὸν πολὺν Σέροβον θεολόγον π. Ἰουσινον Πρόποβις, τῆς ὁποίας ἡ ἐπανέκδοσις, εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἶναι ἐπὶ θύραις. Φέρει τὸν τίτλον: «Τὸ πρόβλημα τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς γνώσεως κατὰ τὸν Ἅγιον Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον».

Ὁ κορυφαῖος τῆς ταπεινοφροσύνης.

Ὁ Τίμιος Πρόδρομος καὶ Βαπτιστὴς τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει ἀνάγκην, λέγει ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας Ὑμνωδία, τῶν ἰδικῶν μας ἐπαίνων. Τὸν ἐπήνεσεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, εἰπὼν τὸ «οὐκ ἐγγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων» αὐτοῦ (Ματθ. ια' 11). Εἰς τί ὀφείλεται ἡ ἄφθιτος αὐτῆ δόξα; Ὅχι ἀπλῶς εἰς τὸ ἔργον του, μὲ τὸ ὁποῖον, ὡς μὲ σκαπάνην, ἤνοιξε τὴν ὁδὸν συναντήσεως τῶν ψυχῶν μὲ τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Ὅφείλεται κυρίως εἰς τὴν μεγάλην του ταπεινοφροσύνην. Δεικνύων τὸν Ἰησοῦν εἰς τὰ πλήθη, εἶπεν: «Οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος» (Ἰω. α' 27). Καὶ ἀργότερον, εἰς ἄλλην ἐνκαιρίαν, προσέθεσεν: «Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλατιοῦσθαι» (Ἰω. γ' 30).

Ἡ ἀποστολὴ του ἦτο νὰ προβάλλῃ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Δι' ἑαυτὸν, ἔτρεφε τὴν ἐσχάτην ἰδέαν. Οὕτω, κατέστη πρότυπον διὰ πάντας τοὺς ἐργάτας τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι, ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμά του, πρέπει νὰ μὴ ἐπισκιάζουν μὲ τὸ «ἐγὼ» των τὸν Χριστόν. Νὰ μὴ ἔχουν, δηλαδή, εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὸ κήρυγμά των, τίποτε ποῦ νὰ ἀποσκοπῇ εἰς τὸν πρὸς αὐτοὺς θαυμασμόν τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ ταπεινὸν λοιπὸν φρόνημα, ὡς μᾶς διδάσκει ὁ ὄντως μέγιστος οὐτός ἀνὴρ τῆς Βίβλου, εἶναι ἡ ὑπ' ἀρ. 1 προϋπόθεσις διὰ τὴν ἀληθινὴν ἀγιότητα.

Η ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ *

Β'

Ὁ θεολόγος «ένωπιος ένωπίω» με τήν προσευχή ἔρχεται καθημερινά σ' ἐπαφή — κατὰ τή διατύπωση τοῦ Κιρὲλ — με τήν κινητήρια δύναμη τοῦ σύμπαντος. «Ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Κυρίου», κατὰ τὸν ψαλμωδὸ, «μελετᾷ ἡμέρας καὶ νυκτός· έντρυφᾷ στὸ μέλι καὶ στὸ γάλα τῆς πατερικῆς διδασχῆς καὶ χαίρεται τοὺς θησαυροὺς τῶν λειτουργικῶν κειμένων· θέλει νὰ εἶναι φῶς γιὰ νὰ φωτίζει· νοιώθει τήν ἀνάγκη τῆς συνεχοῦς ἐπιμορφώσεως· διώχνει ἀπ' τήν ὑπαρξή του κάθε μορφὴ ἀσυνεπείας, ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ καὶ διασπάσεως· κάθε σταθμὸς τῆς ἐπίγειας ζωῆς του εἶναι καινούργια ἀφορμὴ, γιὰ ν' ἀντηχοῦν σι' αὐτιά του εἴτε οἱ λόγοι τοῦ ψαλμωδοῦ «καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός», εἴτε οἱ λόγοι τοῦ Ἁπ. Παύλου «ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα» (Α' Κορ. ε', 7)· καταφεύγει ἀνελλιπῶς στὴν πηγὴ τοῦ θεοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν· ἀγωνίζεται συνεχῶς νὰ κρατῆ ἄσπιλο τὸ λευκὸ χιτῶνα τοῦ νέου ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖο φόρεσε κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ βαπτίσματος· συνεχῶς λευκαίνει ἐκ νέου κι' ἐξωραΐζει τὸν χιτῶνα αὐτὸ στὰ ρεῖθρα τῆς πηγῆς τῆς ἀληθινῆς μετανοίας· πάντοτε ἀκούει τὸν Θεὸ μετὸ στόμα τοῦ προφήτη Ἡσαΐα νὰ τοῦ λέγη: «Καὶ ἐὰν ὡσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἐὰν δὲ ὡσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ» (Ἡσ. α', 18)· νοιώθει, πὼς εἶναι ζωντανὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας, πὺ εἶναι φορεὺς τοῦ νέου αἵωνα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· συνειδητοποιεῖ μέσα του μετὲ τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας τὴν ἐνεργοποίησιν τοῦ νέου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 10 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

αὐτοῦ αἰώνα μέσα στὰ τοπικὰ καὶ χρονικὰ πλαίσια τοῦ παλαιοῦ, τὴν παρουσία καὶ διακήρυξη τοῦ δυναμιμοῦ τοῦ ἐρχομένου αἰώνα μέσα στὸν «νῦν» αἰώνα.

Ὁ δυναμιμὸς αὐτὸς ἐπιτρέπει στὸν γνήσιο θεολόγο νὰ ἐπαναλαμβάνη μὲ τὸν Ἄπ. Παῦλο: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ', 12). Ὁ Χριστός, πάνω ἀπ' τὶς ὑπάρχουσες πραγματικότητες, ἐκκολλάπτεται μέσα στὴν ὑπαρξή του πολλὰς καινούργιες δυνατότητες καὶ συντελεῖ ὥστε νὰ διαλύεται τὸ πλέγμα τῆς βιολογικῆς, ψυχολογικῆς καὶ κοινωνικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος καὶ νὰ ἀναπηδᾷ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, ποὺ μπορεῖ νὰ θρυμματίζῃ ἀκόμη καὶ μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμά, νὰ ἀνατρέπη πολλὰς «σταθερὲς» καὶ νὰ ἐμπνέῃ τὴν ἀληθινὴ ἀνθρωπιστικὴ καὶ πολιτιστικὴ δρᾶση, ποὺ γι' αὐτὸν δὲν εἶναι ποτὲ ἀνθρωποκεντρικὴ καὶ αὐτονομημένη, μὰ πάντοτε Χριστοκεντρικὴ καὶ σὲ σχέση ἀλληλοπεριχωρήσεως μὲ τὸ ἀνακαινιστικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ δυναμιμὸς αὐτὸς ἐλευθερώνει ἔπειτα ἀπ' τὸν νοσηρὸ θρησκευτικὸ μυστικισμὸ καὶ τὶς παρωπίδες τῆς μονομεροῦς θρησκευτικότητος, ἐξουδετερώνει τὸν κίνδυνο τῆς ἀλλοτριώσεως ἢ τῆς φυγῆς καὶ τῆς ἀποξενώσεως ἀπ' τὰ διάφορα θεοδώρα ἀγαθὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, πυροδοτεῖ καὶ ἀναφλέγει τὶς πρὸ μύχιες δυνάμεις καὶ ὅλους τοὺς ἔμφυτους «ἀρχετύπους» τῆς ψυχῆς καὶ συντελεῖ, ὥστε ἡ Χριστοκεντρικὴ ἐλπίδα νὰ ἐνεργοποιηθῆται ἀπ' τὸν θεολόγο καρποφόρα κι' ἐπαναστατικὰ μέσα στὶς ἐκάστοτε πολιτιστικὰς δομὰς καὶ συναρτήσεις, ἐντάσσοντας κάθε προοδευτικὸ σχέδιο καὶ κάθε ὄραματισμὸ καὶ προγραμματισμὸ ὄχι μόνον μέσα στὸ σχετικὸ μέλλον, ποὺ ἔχει ἀνοικτὴ τὴν περαιτέρω δυνατότητα γιὰ ἓνα νέο — ἀπώτερο μὲν, ἀλλὰ πάντοτε σχετικὸ — μέλλον, ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ ἀπόλυτο καὶ ἀνυπέβλητο μέλλον τῆς αἰωνιότητος τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ γενεσιουργὸ αἴτιον κάθε προφητικῆς δρᾶσεως μέσα στὴν ἱστορία καὶ ἡ ἐντελέ-

χεια, ἡ ὁποία συνενώνει τὶς πνευματικὰς δυνάμεις τοῦ θεολόγου σὲ μὴ ὀργανικὴ ὁλότητα καὶ κατευθύνει αὐτὸν νὰ εἶναι στρατιώτης καὶ διάκονος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀποβάλλῃ τὴ ραθυμία καὶ μὲ συνεχῆ ἐπαγρύπνηση ν' ἀποκρούῃ τὶς σκοτεινὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ καὶ νὰ παρουσιάζῃ μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὸ λόγο του στὸν κόσμον τὴν ἀνώτερη ποιότητα τῆς καινούργιας ζωῆς, δηλαδὴ τὸ φῶς, τὴν ἀλήθεια, τὴν ἀληθινὴ ἐλευθερία, τὴν ἀγάπη, τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη, τὴν καταδίκη τῆς ἀδικίας, τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴν ἐλπιδοφόρα προσημονίαν τῆς τελειώσεως, πού θὰ ἔλθῃ μὲ τὴν ἐπάνοδο τοῦ δοξασιμένου Κυρίου. Ἐτοίμη τὴ ζωὴ τοῦ ἀληθινοῦ θεολόγου ὅσο πῶς πολὺ ὑπάρχει ἡ κατακόρυφη διάσταση τῆς μεθέξεως στὴ ζωὴ τῆς ἁγίας Τριάδος, τόσο εὐρύτερη εἶναι ἡ ὀριζόντια διάσταση τῶν ἐπιδιώξεών του. Ἡ ἐναρμόνιση τῶν δύο αὐτῶν διαστάσεων εἶναι ἡ προϋπόθεση τῆς συγχρονισμένης ἀνακαινιστικῆς δράσεως στὸν κόσμον, τῆς «ἀνακεφαλαίωσεως» τῶν πάντων στὸν Χριστό, τῆς ἀνανεώσεως τῶν ὀσπράκινων σκευῶν, τὰ ὁποῖα περικλείουν τὸν αἰώνιον καὶ ἀναλλοίωτον Θεσαυρό, τῆς θεᾶς καὶ προβολῆς τοῦ ὀργανικοῦ ὅλου τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ μερικὰ μόνον ἀκρωτηριασμένα καὶ ἀσύνδετα τμήματα τῆς μορφῆς τῆς καὶ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ κινδύνου τῆς αἵρέσεως, ἡ ὁποία σκίζει τὸν ἀχειροποίητο θεανθρώπου χιτῶνα τῆς Ὀρθοδοξίας εἴτε ὑπερξεαίροντας τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖο εἰς βάρος τοῦ θεοῦ, εἴτε ὑπερτονίζοντας τὸ θεῖο στοιχεῖο μονομερῶς εἰς βάρος τοῦ ἀνθρωπίνου.

★

Οἱ λίγες πνευλιές, μὲ τὶς ὁποῖες παρουσιάσαμε τὸ πορτραῖτο τοῦ ἀληθινοῦ θεολόγου, πείθουν πῶς τὸ πορτραῖτο αὐτὸ δὲν εἶναι στατικό, μὰ ἔχει — θὰ μπορούσε νὰ λεχθῆ — κάτι ἀπ' τὴ δυναμικὴ κινητικότητα μερικῶν μοντέρνων γλυπτικῶν ἔργων ἢ ζωγραφικῶν πινάκων, πού ἀλλάσσουν συνεχῶς τὴν πάντοτε ὠραία μορφή τους μὲ τὴν κατάλληλη χρή-

ση τῆς κινητικῆς ἐνεργείας ἢ μὲ τὴ χρήση τῶν διαθλάσεων καὶ μαρμαρυγῶν τοῦ φωτὸς ἢ μὲ διάφορα κρύσταλλα, πρίσματα καὶ φακούς. Τὸ φῶς τῆς πίστεως στὸ πρῶτομα τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀληθινοῦ θεολόγου ὑφίσταται τρόπον τινὰ φασματοσκοπικὴ ἀνάλυση καὶ παρουσιάζει ἄλλοτε τὸ ἓνα καὶ ἄλλοτε τὸ ἄλλο ἀπ' τὰ χρώματα τῆς Ἰριδος. Ὁ δυναμισμὸς τῶν μορφῶν τῆς προσωπογραφίας τοῦ θεολόγου ἔχει σχέση μὲ τὸν δυναμισμὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖο ὅπου θέλει πνεῖ, ἀγνοώντας κάθε στατικὸ κωνορρισμὸ καὶ κάθε ἰσοπέδωση κάτω ἀπ' τὸν ὁδοστρωτήρα τῆς ὁμοιομορφίας. Ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότης εἶναι τὸ «ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον» ὕδωρ (Ἰωάν. δ', 14), ποῦ, καθὼς εἰσέρχεται στὰ διάφορα φυτὰ τῶν προσωπικῶν ψυχοσυνθέσεων τῶν θεολόγων, γίνεται — ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων — «λευκὸ στὸ κρίνο, κόκκινο στὸ τριαντάφυλλο, πορφυρὸ στοὺς μενεξέδες καὶ στοὺς ὑακίνθους καὶ διαφορετικὸ καὶ ποικιλόχρωμο στὶς παντοειδεῖς μορφές (τῶν φυτῶν)· καὶ στὸν φοῖνικα μὲν γίνεται ἄλλο, στὴν κληματαριὰ δὲ διαφορετικὸ καὶ σ' ὅλα προσλαμβάνει ὅλες τὶς μορφές. Τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἂν καὶ εἶναι ἓνα καὶ μὲ μιὰ μορφή καὶ ἀδιαίρετο, στὸν καθένα μοιράζει τὴ Χάρη κατὰ διαφορετικὸ τρόπο, ὅπως θέλει». Ἔτσι τὸ ἅγιο Πνεῦμα στὸν ἓνα φωτισμένο θεολόγο χαρίζει τὴν πνευματικὴ σμίλη τῆς κατηχητικῆς ἢ θρησκευτικῆς διδασχῆς, μὲ τὴν ὁποία οἱ ψυχές τῶν μαθητῶν ἢ τοῦ ἐκκλησιασματος πρέπει νὰ σμιλεύωνται σὲ πνευματικὰ καλλιτεχνήματα· στὸν ἄλλο χαρίζει ἀκαδημαϊκὴ τήβεννο γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση τῶν θεολογικῶν σπουδῶν καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ θεολογικοῦ δυναμικοῦ· στὸν τρίτο παραδίδει «κάλαιμον γραμματέως ὀξυγράφου», γιὰ νὰ γράψῃ καὶ προβάλῃ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· στὸν τέταρτο ἐμπιστεύεται τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον πρὸς σύναξιν τῶν λογικῶν προβάτων στὴ μυστηριακὴ ἐνότητά τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας· στὸν πέμπτο προσφέρει τὸ τόσο λυτρωτικὸ πετραχήλι, κάτω ἀπ' τὸ θρόισμα τοῦ ὁποίου ἔχοντας τὸ κεφάλι του ὁ «κοπιῶν καὶ πεφορτισμένος» ἄνθρωπος βρί-

σκεῖ τὴν ἀνάπαυση, καθὼς δέχεται τὴν πνοὴ τῆς συγχωρούσης καὶ ἀγιαζούσης θείας Χάριτος· στὸν ἕκτο παραδίδει τὸ διακο-
νικὸ ὠράριο, ποῦ δὲν σημαίνει τόσο τὴν παροχὴ φύλλου πο-
ρείας γιὰ τοὺς ἀνώτερους βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης, μὰ τὴν
παροχὴ τοῦ τόσοσιν τιμητικοῦ προνομίου γιὰ τὴν ἀνάπτυξη
τοῦ φιλανθρωπικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας,
γιὰ τὸ ὁποῖο εἶναι κατάλληλες καὶ οἱ γυναῖκες μὲ τὸν ἔμφυ-
το «ἐτεροκεντρισμό» τους. Γι' αὐτὲς ἡ Ἐκκλησία θέσπισε τὴν
ιδιότυπη «χειροτονία τῆς διακονίσης», κατὰ τὴν ὁποία χει-
ροτονία, ποῦ γίνεται μέσα στὸ ἱερὸ θυσιαστήριον, ἡ σχετικὴ
εὐχὴ τοῦ βυζαντινοῦ εὐχολογίου λέγει, πὼς «ὁ Θεὸς οὐκ
ἀνδράσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς γυναίξιν δωρεῖται τὴν χάριν
καὶ τὴν ἐπαφίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Ἡ ποικιλία τῶν
ψυχοσυνθέσεων τῶν θεολόγων δικαιολογεῖ, γιατί πρέπει νὰ
κατανοοῦν ἀλλήλους καὶ τίς ἀτομικὲς τους διαφορὰς σὲ πα-
ροξισμὸ ἀγάπης, γιατί πρέπει τὸ περίσσευμα τοῦ ἑνὸς ν'
ἀναπληρῶνῃ τὸ ὑστέρημα τοῦ ἄλλου καὶ γιατί πρέπει ν' ἀπο-
φεύγουν τίς διασπάσεις καὶ τοὺς φατριασμοὺς, νὰ δίνουν
τὰ χέρια τους καὶ νὰ συνενώνουν τίς δυνάμεις τους μὲ ἀγά-
πη γιὰ τὴν καλύτερη πραγμάτωση τῶν κοινῶν ἀνακαινιστικῶν
σκοπῶν τους.

Ἀγαπητοί μου,

Ἄν ἀντιπαραβάλλαμε τὸ ἰδανικὸ πορτραῖτο τοῦ ἀλη-
θινοῦ θεολόγου μὲ τὴν ἰδική μας εἰκόνα, ἀσφαλῶς σπῆς ἔσ-
χατες ἡμέρες τῆς Ἀποκαλύψεως θὰ ἀναζητούσαμε τὰ σπῆ-
λαια καὶ τίς πέτρες τῶν ὀρέων καὶ τὰ βουνὰ καὶ θὰ λέγαμε
σ' αὐτά: «Πέσατε ἐφ' ἡμῶς καὶ κρύψατε ἡμῶς ἀπὸ προσώπου
τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἁρνίου»
(Ἀποκ. σί', 16). Γι' αὐτὸ δὲν μᾶς μένει τίποτε ἄλλο παρὰ
μὲ δάκρυα μετανοίας γιὰ τίς ἀδυναμίες καὶ τίς ἐλλείψεις
μας νὰ τύπτωμε στὸ σπῆθος μας λέγοντας μὲ τὸν τελῶνη:
«Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῶ», νὰ ἀγωνιζώμαστε

γιά τὴν κατὰ τὸ δυνατό προσιπέλαση τοῦ ἰδανικοῦ σὲ μερικοὺς τουλάχιστο τομεῖς μὲ τὴν πεποίθησι, πῶς ὁ Θεὸς «καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην οὐκ ἐξουδενώσει». Ἀντίθετα «ταπεινοῖς δίδωσι χάριν» καὶ «θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ» καὶ «ἀναπληροῖ τὰ ἐλλείποντα». Παράλληλα ἄς εὐχόμεσθε ὁ Θεὸς νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν κλήσι καὶ κλίσι στὶς ψυχὰς τῶν νέων ἐκκολαπτομένων θεολόγων, ὥστε ἡ νέα θεολογικὴ γενεὰ νὰ ἀνέλθῃ σὲ στάθμη πολὺ ὑψηλότερη ἀπ' τὴν ἰδική μας κί' ἔτσι ὄχι ἀπλῶς μὲ εἰλικρινεῖς λόγους ὀδυνηρῆς νοσταλγίας, ὅπως συχνὰ κάνομε ἐμεῖς, ἀλλὰ μὲ προβολὴ τοῦ φωτεινοῦ τους προσωπικοῦ παραδείγματος νὰ εἶναι ἀληθινοὶ φορεῖς τῆς γνησίας θεολογικῆς παραδόσεως καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνουν ἐνσυνείδητα: «Ἔλθετε καὶ ἴδετε»!

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Λόγω μεγάλης ἐλλείψεως χάρτου, εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως παύσωμεν χορηγοῦντες παντὸς εἶδους ἀνάτυπα ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Περιοδοικοῖς ἄρθρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων θὰ δίδωμεν ἑκατὸν (100) καὶ μόνον ἀνάτυπα. Συγχρόνως εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὀρίου τὰς σελίδας τῶν Περιοδικῶν μας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

Ο Δ Ο Σ Α Λ Η Θ Ε Ι Α Σ

«...Ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν»
(Σοφ. Σολ. ε', 6).

1. Τὰ δύο ὁρῶσημα.

Δύο μεγάλα ὁρῶσημα ὀρθοῦνται εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος. Ὅπισθὲν τῶν διανοίγονται ὁδοί, ὀδηγοῦσαι πρὸς ἐντελῶς ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Στενὴ ἢ πύλη ἢ φέρουσα πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας. Διὰ μέσου αὐτῆς διακρίνεται ἀνηφορικὴ καὶ δύσβατος ἢ ὁδός. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ πορεία διαγράφεται κοπιώδης. Εἰς τὸ τέρμα τῆς, πολὺ ὑψηλά, εἰς μίαν κορυφήν, ἐγγίζουσιν τὸν οὐρανόν, ἐν φῶς ἀνέσπερον καταυγάζει τὰς σκιηγὰς τῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ ἀθλησάντων. Σαχηγεύει τὸ φῶς ἐκεῖνο. Ἀλλὰ πῶς γὰ φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ;

Καὶ ἰδοὺ ἡ ἄλλη πλευρά. Εὐρεῖται ἡ πύλη ἢ ἀπάγουσα πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ ψεύδους. Πλατεῖα ἢ ὁδός, κατωφερής, ὑποσχομένη ταχέϊαν κάθοδον, πλήρη ἀνέσιν, οὐδένα φόρτον, οὐδεμίαν προσπάθειαν. Ὅσον προχωρεῖ τόσο διαπλατύνεται, τόσο κατηφορίζει. Σχεδὸν διολισθαίνομεν. Σκότος ἀδυσσάλεον καλύπτει τὰς προεκτάσεις τῆς. Ἀλλὰ συνηθίζουσι οἱ ὁδοιπόροι τῆς εἰς τὸ σκότος. Καὶ εἶναι πλήρης ὁδῶν ἢ ὁδὸς ἐκεῖνη. Πολυθόρυβος ἢ πορεία. Φαιδρότητες καὶ γέλωτες εὐθυμίας καὶ εὐωχία, κραυγὰ καὶ πᾶν εἶδος κατὰ κόσμον ἀπολαύσεως, ἀλλὰ καὶ κραυγαὶ πόνου, ξιριδες καὶ μάχαι, φθόνοι καὶ φόνοι, καταλαλιαὶ καὶ πᾶν εἶδος ἀκαταστασίας πληροὶ τὸν ζοφώδη ἐκεῖνον χῶρον.

Εἴμεθα καὶ ἡμεῖς πάντες ὁδίται τῆς ζωῆς. Εἴδομεν καὶ τὰς πύλας καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν πινακίδας καὶ τὰς δύο ὁδοὺς. Καὶ πορευόμεθα μετ' ἄλλων συνανθρώπων μας, ὡς εἰς στρατείαν. Γνωρίζομεν ὅμως εἰς ποίαν πύλην εἰσῆλθομεν καὶ ποῦ κατευθυνόμεθα; Ἐχομεν συνειδησιν τοῦτου; Θὰ ἦτο κάτι τὸ ἀδιανόητον γὰ μὴ γνωρίζωμεν. Διότι, ποῖος ἀναχωρῶν ἐκ τῆς οἰκίας του, δὲν γνωρίζει: ὅτι μεταβαίνει εἰς τὸν τόπον τῆς ἐργασίας του, ἢ εἰς ταξίδιον μακρὸν ἢ βραχύ, ἢ δι' ἄλλην προκαθορισμένην καὶ πολλὰκις μάλιστὰ πολὺ μελετημένην ὑπόθεσιν του; Τὸ μόνον τὸ ὅποσον δὲν δυνάμεθα γὰ γνωρίζωμεν εἶναι, ἂν θὰ φθάσωμεν εἰς τὸν προορισμόν μας ἢ, ἂν θὰ ἐπιστρέψωμεν ἐξ αὐτοῦ σώοι καὶ ἀβλαβεῖς. Ὁ Κύριος οἶδεν. Ἐχομεν, λοιπόν, συνειδησιν τοῦ τί πράττομεν, τοῦ

πῶς ἐνεργοῦμεν, τοῦ τί ἐπιδιώκομεν εἰς τὸν τομέα τῶν βιοτικῶν δραστηριοτήτων μας, τῶν ἀναγκῶν καὶ ὑποθέσεων μας. Ἰσχυρίζομεθα δὲ ὅτι ἔχομεν καὶ ὠρισμένα ἰδανικά, ὑπὲρ τῶν ὁποίων πολ- λάκις θυσιαζόμεθα. Πολλοὶ δὲ ἐξ ἡμῶν ὀνομάζονται σοφοί, παιδευ- τὰ ἀφρόνων, διδάσκαλοι γηπίων, ὁδηγοὶ λαῶν, καθηγηταί, διδά- σκαλοι, «ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας» τῆς κατὰ τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ παραδοθείσης ἡμῖν.

“Ὅθεν, γνωρίζομεν καλῶς τοῦ ὀδεύομεν. Γνωρίζομεν τὴν ἀλή- θειαν. Μᾶς ἐδόθη ἀνωθεν τὸ φῶς τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχό- μενον εἰς τὸν κόσμον. Τὸ Εὐαγγελικὸν φῶς. Μᾶς ἐδόθη ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἐσαρκώθη καὶ ἐσκή- νωσεν ἐν ἡμῖν «πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰωάν. α', 14). Εἶδομεν οἱ πάντες τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν. Ἐπεφάνη εἰς ἡμᾶς, ἵνα φωτίσῃ τὰς διανοίας μας καὶ κατευθύνῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς. Αὐτὸς ὁ Κύριος διεκήρυξεν· «Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλή- θεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ', 6).

2. Διὰ τί βλασφημεῖται ἡ ὁδοῦς τῆς ἀληθείας;

Ποίαν ὁδὸν ἐπελέξαμεν ἡμεῖς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ; Τὴν τεθλιμ- μένην καὶ στεγνὴν, ἢ τὴν πλατείαν καὶ εὐρύχωρον; Τὸ μαρτυροῦν αἱ πράξεις μας. Τὸ ἀποκαλύπτουν καὶ τὸ ἐπιβεβαιοῦν αἱ διαθέσεις μας, τὰ διαφέροντά μας, αἱ ἐπιθυμίαι τῶν καρδιῶν μας. Μᾶς προ- δίδουν τὰ ὄπλα τῆς ἐπι γῆς στρατείας μας, τὰ ὁποῖα εἶναι σαρκικά. Τὰ πάντα καταγγέλλουν ὅτι συναγωγὴ πονηρευομένων εἶναι ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ οἱ Χριστιανοί, εἰς οὓς ἐφανερῶθη τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ οὔτινες ἐλάβομεν χάριν ἀντὶ χάριτος, οἱ «λόγον ζωῆς ἐπέχοντες», οὔτε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, οὔτε ὡς «φω- συῆρες ἐν τῷ κόσμῳ» περιπατοῦμεν... κληθέντες ἵνα εἰσέλθωμεν διὰ τῆς στενῆς πύλης, τῆς ἀπαγούσης εἰς τὴν ζωὴν, εἰς ἣν «ὀλί- γοι εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι», συναπήχθημεν καὶ εἰσῆλθομεν διὰ τῆς πλατείας πύλης «εἰς ἣν πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι», τὴν εὐρύχω- ρον ὁδὸν πορευόμενοι, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Διότι, ζῶντες ἐν μέσῳ γενεᾶς σχολιᾶς καὶ διεστραμμένης, δὲν ἠθελήσαμεν δι' ὃ καὶ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ καταστήσωμεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πίστιν καὶ ἔργον ἡμῶν τῶν ἰδίων. Ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστόν, ἀλλὰ δὲν ἐνε- δυσάμεθα τὸν Χριστόν. Προφέρομεν τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ ὄνομα «στό- ματι» ἢ δὲ καρδίᾳ μας «πόρρω ἀπέχει» αὐτοῦ. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἵνα καταργήσῃ τὸν πα-

λαιὸν ἄνθρωπον, νὰ καταλύσῃ τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, νὰ οἰκοδομήσῃ ἓνα νέον κόσμον, τὴν νέαν ἐν Χριστῷ κτίσιν, ὅπου δὲν θὰ ὑπῆρχον σπιλάδες, ἄδικοι, πόρνοι, πλεονέκται, ψιθυρισταί, θεοσυγεῖς, ὑβρισταί, φονεῖς, ὑπερήφανοι, ἀλαζόνες, ἐφευρέται κακῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας.

Καὶ ὅμως ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου τοῦ κυκεῶνος καὶ τῆς ἀπολύτου κυριαρχίας τῶν παθῶν καὶ ἀδυναμιῶν, γνωρίσματα τὰ ὅποια μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν κατὰπτωσιν τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου, κινεῖται σήμερον δυστυχῶς ἡ ἀνθρωπότης. Ἡμεῖς δὲ οἱ χριστιανοί, οἵτινες ἐγνωρίσαμεν τὰ δικαιώματα τοῦ Κυρίου καὶ ἐγίναμεν κληρονόμοι τοῦ θησαυροῦ τῶν ἀληθειῶν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, ἡμεῖς οἱ τὰ «ἄνω φρονούντες» καὶ θεωροῦντες θεαίαν τὴν ἐνδικὴν κρίσιν τῶν φθειρόντων τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, «οὐ μόνον αὐτὰ ποιῶμεν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦμεν τοῖς πράττουσι». Τὰ αὐτὰ ὅμως διέπραττον καὶ οἱ εἰδωλολάτραι. Τότε ποία ἢ καύχησις ἡμῶν; Οὐδεμία. Ποία δὲ ἢ διαστολή; Πολλή, κατὰ πάντα λόγον. Διότι ἐκεῖνοι δὲν ἐγνώρισαν τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας. Δὲν ἠξιώθησαν τῆς κρείττονος τιμῆς τοῦ νὰ λέγωνται συγκοινωνοὶ καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ. Ὑπῆρχε δι' αὐτοὺς ἡ συγγνωστὴ πλάνη, διότι δὲν ἐγνώρισαν τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Ἐκ τῆς πλάνης ὅμως ταύτης ἡμεῖς ἐξήχθημεν, ὡς ἐκ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς, καθοδηγούμενοι ὑπὸ ἀστέρος λαμπροῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁδηγήσαντος ἡμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν, ἐξ οὗ τοῦ πληρώματος οἱ πάντες ἐλάβομεν καὶ δι' οὗ ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια ἐγένετο. Ὁ χοῖκὸς ἄνθρωπος, ὁ φθειρόμενος κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ὁ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου κινούμενος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Θείας Χάριτος, εἰς τὴν τελείαν καὶ ἀληθῆ γνῶσιν καὶ εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἦλθεν. Φῶς καὶ ἐλπίδες ἔλαμψαν εἰς τὰς καρδίας μας. Μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ υἱοῦ αὐτοῦ ὑπεγράφη ἡ συμφιλίωσις καὶ ἀποκατεστάθη ἡ τρωθεῖσα θεία δικαιοσύνη. Καινοὶ οὐρανοὶ διηνοίχθησαν διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ καινὴ γῆ ἐθεμελιώθη καὶ ἄσμα καινὸν ἠκούσθη, χαρὰν καὶ εἰρήνην, ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν εὐαγγελιζόμενον. Πράγματα ζωῆς αἰωνίου καὶ σοφίας «οὐκ ἐξ ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου» ὡς ποταμοὶ ζωηφόροι καταρδεύουν ἕκτοτε τὴν οἰκουμένην.

Παρὰ πάντα ταῦτα «ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται» (Β' Πέτρ. 6', 2). Πολλοὶ ἠγέρθησαν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν οἵτινες, λόγῳ καὶ ἔργῳ, διαστρέφουν τὰς ὁδοὺς τοῦ Κυρίου τὰς εὐθείας. Πολλοὶ ψευδοδιδάσκαλοι καὶ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ κόσμον διαφθείρουν τὰ

νοήματα ἡμῶν καὶ ἐγείρουν ὁδοφράγματα εἰς τὰς καρδίας μας, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτάς ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. Οὗτοι, δολοφρονῶντες ψυχὰς ἀστηρίκτους καὶ ἐλευθερίαν εἰς τοὺς πλανωμένους ἐπαγγελ-
λόμενοι, δούλοι οἱ ἴδιοι τῆς σαρκὸς ὑπάρχοντες, καὶ ὅτινες «μετή-
λαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει» (Ρωμ. α', 25), κατέ-
στησαν καὶ ἡμᾶς συνεργοὺς καὶ συγκοινωνοὺς τῆς κατὰ τοῦ Θεοῦ
Νόμου ἀποστασίας των.

3. Σ τ η ρ ι γ μ ὸ ς ψ υ χ ῆ ς κ α ι κ α ρ δ ι α ς .

Παρεδόθημεν καὶ πάλιν εἰς θάνατον οἱ πολλοί. «Γνόντες Θεόν,
μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ
ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα» (Γαλ. δ', 9) ; Καὶ διερωτᾶται μετὰ
τοῦ Ἀποστόλου πᾶς φιλόθεος καὶ φιλόχριστος ἄνθρωπος «Τίς ὑ-
μᾶς ἐδάσκαλε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι» (Γαλ. γ', 1). Δὲν μᾶς
ἐδάσκαλε κανεῖς. Παραμείναμεν ὅποιοι ποτὲ εἴμεθα. Δὲν εἴχομεν
τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια διὰ νὰ παραμείνωμε καὶ συνεχίσωμε τὴν πο-
ρείαν μας ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας. Μᾶς ἔλειπεν ἡ ζωσα πίστις,
ἣτις καὶ μόνον στηρίζει τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων
καὶ τοὺς καθιστᾷ ἰσχυροὺς, γίγαντας, «ὥστε καὶ ὄρη μεθίστάνειν».
Μᾶς ὠμίλησεν ὁ Ναζωραῖος μὲ γλῶσσαν γλυκεῖαν διὰ τὴν ἀγάπην,
τὴν εἰρήνην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν. Μᾶς ἐκάλεσε πλη-
σίον του καὶ μᾶς ἐζήτησε νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν. Μᾶς εἶπεν ἀκόμη,
ὅτι θὰ ἀναπαύσῃ πάντας τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους καὶ
μᾶς προέτρεψεν ἵνα ἄρωμεν τὸν ζυγὸν τοῦ ἐφ' ἡμᾶς λέγων· «ὁ γὰρ
ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστίν» (Μαθ. ια',
30). Ὡ! Πόσην σαγήνην εἶχον οἱ λόγοι Του! Ρήματα ζωῆς αἰω-
νίου ἀνέδλυζον ἐκ τοῦ στόματός Του. Ποῖος θὰ ἠδύνατο ν' ἀντι-
σταθῇ εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ κηρύγματός Του; Ἐσπεύσαμεν πλη-
σίον του καὶ ἐζητήσαμεν αὐθόρμητοι νὰ παραμείνωμεν πλησίον
Του. Ἄλλ' Ἐκεῖνος συνέχισε· «Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ
ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ
ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολου-
θεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (Μαθ. ι', 37 - 38). Καλοὶ οἱ
λόγοι καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιοι. Ὅμως βαρεῖς. Καὶ ἐστράφημεν
πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἐστράφημεν πρὸς τὸν κόσμον. Ἄφησαμεν τὸν σταυρὸν. Ἦτο
δυσβάστακτος. Τραχὺς ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καθίστα τὴν
πορείαν σκληράν. Ἀπήτει δυνάμεις. Ἐζήτηει θυσίας. Δὲν εἶναι
εὐκόλον νὰ εἶναι κανεῖς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ. Ἀπαιτεῖται ἐιδι-
κὴ πανοπλία. Τὰ ὅπλα τῆς στρατείας ἐκείνης δὲν εἶναι ἡ σὰρξ

καὶ τὸ αἷμα. Εἶναι ὑπόθεσις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας. Μᾶς τὴν περιγράφει ὁ θεῖος Ἀπόστολος· «Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σδέσαι· καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ἧ ἔστι ρῆμα Θεοῦ» (Ἐφεσ. στ', 14 - 16).

Πῶς θ' ἀποκτήσωμεν κάποτε καὶ ἡμεῖς πάντες τὰ ἀκαταμάχτητα αὐτὰ ὄπλα διὰ τὰ ὀρθοποδήσωμεν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας καὶ τὰ γίνωμε συνοδοιπόροι τοῦ Χριστοῦ; Ποῖος θὰ ἐνισχύσῃ τὰς πτωχὰς δυνάμεις μας, ποῖος θὰ φωτίσῃ τὰς διανοίας μας καὶ ποῖος θὰ ἐνδυναμώσῃ καὶ θὰ ἐδραιώσῃ τὰς καρδίας μας διὰ τὰ δυνάμεθα τὰ θαστάσωμεν τὸν σταυρὸν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; Αὐτὸς ὁ Κύριος. Ἄς ἐπικαλεσθῶμεν τὴν βοήθειάν Του. Γνωρίζει τὰς ἀδυναμίας μας. Ὑπὲρ ἡμῶν ὠδινᾶται. Ὑπὲρ ἡμῶν, καίπερ ὄντων ἁμαρτωλῶν, ἔδωκεν ἑαυτὸν «ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων», ἵνα ἡμᾶς ἐξαγοράσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας καὶ ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. Ἄς μὴ μᾶς καταλαμβάνῃ ἡ μελαγχολία μὲ τὴν σκέψιν ὅτι τὸν ἀπηνήθημεν καὶ τὸν ἀνασταυροῦμεν μὲ τὰς πράξεις μας. Εἶναι τόσο ἀπειρος ἡ ἀγάπη Του πρὸς ἡμᾶς, ὥστε, ἂν κρούσωμεν τὴν θύραν Του, ἔστω καὶ τὴν ὑστάτην ὥραν, θὰ μᾶς ἀνοίξῃ διὰ τὰ μᾶς ὑποδεχθῆ μὲ τὴν χαρὰν τοῦ ἐπανευρόντος τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον. Ἄλλὰ καὶ ἂν, ἐνῶ εἴμεθα δίκαιοι καὶ ἀληθῶς πιστεύομεν, ἐν τούτοις πάσχωμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἄς μὴ ἀποθαρρυνώμεθα. Μὴ λησιμονῶμεν ὅτι διεξάγομεν νύκτα τε καὶ ἡμέραν ἀγῶνα πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους, τοῦ ψεύδους, τῆς ἁμαρτίας. Ὅθεν, μὲ τὴν πίστιν τοῦ ψαλμοδοῦ, ἄς ζητώμεν ἀδίαλείπτως εἰς τὰς προσευχὰς μας τὴν ἄνωθεν βοήθειαν, ἐπαναλαμβάνοντες τοὺς λόγους Ἐκείνου· «Σῶσόν με, Κύριε, ὅτι ἐκλέλειπεν ὄσιος, ὅτι ὠλιγόθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων» (Ψαλμ. ια', 1).

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΓΑΛΑΚΤΙΩΝ ΖΟΡΜΠΑΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Τὴν Κυριακή, 29 Ὀκτωβρίου 1978, μόλις τελείωσε τὴν Θεία Λειτουργία τοῦ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γαλακτίων Ζορμπάς, στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίων Ἀναργύρων τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλή, ὅπου ἐφημέρευε μὴ ὀλόκληρη δεκαπενταετία, τὸν μετεκάλεσε ὁ πανάγαθος Κύριος ἀπ' τὸ ἐπίγειο στὸ ὑπερουράνιο Του Θεοσιαστήριο!...

Τὴν Τρίτη, 31 τοῦ ἰδίου μηνός, ἔγινε μὲ κάθε ἐπισημότητα ἢ νεκρώσιμη ἀκολουθία τοῦ στὸν Πατριαρχικὸ Ἱ. Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀνάμεσα στὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, σὲ πλῆθος ἁγίων Ἀρχιερέων ὀφφικιάλων, λοιπῶν Κληρικῶν τοῦ Θρόνου καὶ εὐλαβικοῦ Λαοῦ τῆς ὁμογενείας μας, ποὺ ὅλοι τὸν τιμοῦσαν ἐξαιρετικὰ καὶ τὸν ἀγαποῦσαν. Στὴ συνέχεια τὸ ἱερό του σκήνωμα ἐνταφιάσθηκε στὸ χριστιανικὸ κοιμητήριο τοῦ Σισλῆ.

*

**

Ὁ ἀοίδιμος π. Γαλακτίων γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολι, τὸ 1913, ἀπ' τοὺς ἐνάρετους καὶ θεοφοβούμενους γονεῖς Ἀνδρέα καὶ Ζαμπανιά, ποὺ τὸν ἀνέθρεψαν ἔθνικοχριστιανικά, μὲ ἰδιαίτερη φροντίδα καὶ ἀγάπη.

Κοντὰ στὸν σεβάσιμο Ἱερέα πατέρα του — Οἰκονόμο τοῦ σεπτοῦ μας Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου — διδάχθηκε πολλὰ τὰ καλά. Κι' ἀναδείχθηκε σ' ἓνα θερμουργὸ νέο, σ' ἓνα φλογερὸ καὶ ζηλωτὴ χριστιανό, σ' ἓνα ὑπέροχο καὶ πρωτοπόρο ἀγωνιστὴ τῆς Ὀρθοδοξίας μας.

Πνευματικὸ ἀνάστημα πρώτου μεγέθους τοῦ μακαριστοῦ καὶ διακεκριμένου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μαξίμου τοῦ Β', δέχθηκε κι αὐτός —ὅπως ἄλλοτε κι ὁ εὐλαβὴς πατέρας του— ἀπ' τὰ τίμια χέρια τοῦ τὸ χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης.

Ὅπου κι' ἂν ἱεράτευσε ὁ π. Γαλακτίων, μάλιστα στὸν παγίερο Πατριαρχικὸ Ναὸ, σὰν Πατριαρχικὸς Ἐφημέριος, στὸ Ἱ. Προσκύνημα Παναγίας τοῦ Βεφᾶ, τὸ ὁποῖο ἀνεκαίνισε καὶ τοῦ ἀπέδωσε τὴν παληὰ του αἴγλη, στὸν Προφήτη Ἥλία Χρυσουπόλεως, στὰ Νοσοκομεῖα Βαλουκλή, παντοῦ ὁ ἐξάίρετος αὐτὸς Κληρικὸς ἀποδείχθηκε ρέκτης κάθε καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, ἐμψυχωμένος

ἀπὸ τὰ ἑλληνοχριστιανικά ἰδανικά μας, ἀγωνιστὴς σθεναρὸς γιὰ τὰ πάτρια, φωτισμένος καὶ πιστὸς θεράπων τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ ἄνθρωπος τῆς τελείας καὶ ἐφηρμοσμένης ἀγάπης - φιλανθρωπίας, ὁ ἀκοίμητος φρουρὸς τῶν ὁσίων καὶ ἱερῶν τῆς ἀγίας μας Πίστεως καὶ τῶν ἀθανάτων Σεβασμάτων τῆς στῆν πολὺκλαυστη καὶ ἀξέχαστη Βασιλεύουσα.

Ἡ ἐμφάνισίς του ὁποῦδῆποτε, μὲ τὸ σεβάσιμο παρουσιαστικὸ του—παρουσιαστικὸ ὀρθοδόξου Κληρικοῦ—μὲ τὴν βιβλική του γενειάδα, μὲ τὰ στοχαστικά καὶ εὐγενικά—θᾶλεγα γλυκύρρυτα πάντα—λόγια του, μὲ τὴν σεμνότητα καὶ εὐγενικότητα τῶν τρόπων του, μὲ τὴν ἐκδηλη ἀγιότητα τοῦ βίου του, προκαλοῦσε, δίχως ἄλλο, τὴν ἐπιβολή καὶ τὸ σεβασ. Ἄλλὰ καὶ ὅταν Ἱερουργός, μὲ τὴν κατανυκτικὴ, ἀλλὰ καὶ μεγαλόπρεπη, παράστασί του, καὶ τὴν μελίρρυτη φωνή του καὶ τὴν ἀριστοτεχνικὴ - βυζαντινὴ μελωδία του, μὲ τὴν ρητορικὴ του δύναμι καὶ πατρικὴ του δεξιότητι καὶ πειστικότητα, δημιουργοῦσε συγκλονισμὸ στὶς καρδιές, μεταρσίωσι στὶς ψυχές. Κατῴρθωνε καὶ μετέφερε τὸ «εἶναι» σὲ κάποιες ἄλλες χιλοδοξασμένες ἐποχές τῆς ἀλησιμόνητης ἐποχῆς τοῦ Βυζαντίου...

Κι' ὅλα αὐτά, ἀνάμεσα σὲ χίλιες δυὸ ἀντιξοότητες τοῦ «Χθές» καὶ τοῦ «Σήμερα», μὲ στερήσεις καὶ ταλαιπωρίες, μὲ σοβαροὺς κινδύνους καὶ τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς του. Θυμᾶμαι τὸ τί τράθηξε ὁ ἀεὶμνηστος τότε, τὸ φοβερὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1955, ποῦ οἱ ἑξαλλοὶ τοῦρα καὶ τοῦκαψαν τὸ κελλί του, τὰ βιβλία καὶ τ' ἄμφιά του, τὸν Ἰ. Ναὸ του στῆν Χρυσούπολι. Μὲ τὴν ἀδυναμία του τὴν σωματικὴ, ἀφοῦ ἐπὶ τριάντα τρία χρόνια βασανίζοταν μὲ τὸν ὑπεραυξημένον διαβήτη.

Κι' ὅμως. Παρέμενε πάντα στῦλος ἀκλόνητος. Βράχος ὑπομονῆς καὶ καρτερίας. Πιστὸς καὶ ἀμετακίνητος πάντα στὸ ἱερὸ καὶ ἀπαράβατο καθῆκόν του. Πατέρας καὶ προστάτης τῶν πτωχῶν, γι' αὐτὸ ἦταν πάντα ἀπένταρος. Παρηγορητὴς καὶ ἐκισχυτὴς τῶν ἀσθενῶν. Ἐνθεὸς καὶ φρόνιμος ἱερουργὸς τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ.

Θὰ μεταφέρω ἐδῶ τί μοῦγραψε τὸ περασμένο Ἅγιο Πάσχα (1978).

«Ἐγώ, πολὺτιμη Ἀδελφέ μου, κυριολεκτικῶς κατασκοτώθηκα ἀκόμη δὲν ἠδυνήθην νὰ συνέλθω, διότι ἔκανα κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἐβδομάδα συγχρόνως τὸν παπᾶ, τὸν ψάλτη, τὸν νεωκόρο καὶ τὸν ὑσομαρτζῆ, δηλ. τὸν ἀπλοῦστερον ἐπίτροπον καὶ ἔφορον καλούμενον καὶ λεγόμενον. Καὶ φαντάζεσαι τὴν κόπωσί μου. Τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως τὴν πέρασα καὶ πάλιν μόνος, μονώτατος. Ὅταν

δὲ κόπηκα καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀρθρώσω πλέον λέξιν, ἐστράφημ ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα καὶ ἠρώτησα: Καλοὶ μου καὶ χρυσοὶ μου ἄνθρωποι, ἀπὸ ὑμᾶς ὅταν εἴσθε μικροὶ κανένας σας δὲν ἐχρημάτισε κανονάρχης διὰ νὰ μπορῇ νὰ πάρῃ μιὰ κατάληξι καὶ νὰ δύναμαι καὶ ἐγὼ νὰ ἀνανεώνω τὴν ἀναπνοήν μου; Ἔ, τοῦτο ἤρκεσε διὰ νὰ πεταχθοῦν στὸ Ἀναλόγιον 6 - 7 Ἴατροί, Γραμματεῖς καὶ Ὑπάλληλοι τοῦ Νοσοκομείου, καὶ νὰ μετατραπῇ τὸ Ἀναλόγιον εἰς πεδῖον μάχης. Ἐγίνε δηλαδὴ τοῦ «Κουτρούλη ὁ γάμος!» Ἄλλος ἔλεγε «Χριστός». Ἄλλος «ἀνέστη», καὶ ἔπεται συνέχεια... Καὶ ὕστερον ἀπὸ ταῦτα πάντα μὲ ἀνέβασαν διὰ τῆς θίας εἰς τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ εὐλογήσω καὶ τὸ γάλα τῆς ἀγάπης. Φρίκη!!!».

Εἶχε φυσικὰ προηγηθῆ ἐντατικὴ καὶ ἐξαντλητικὴ του ἐργασία, κατὰ τὴν Μ. Σαρακοστή, μὲ τὴν ἐξομολόγησι, τις ἄλλες ἰ. Ἀκολουθίας, τὴν μετάδοσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων στὰ δυὸ Ψυχιατρεῖα, στὸ Γηροκομεῖο, στὰ διάφορα τμήματα τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλή. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὴν στιγμὴν ποὺ ὅλοι οἱ γιατροὶ τοῦ συνιστοῦσαν ν' ἀποφύγῃ κόπους καὶ συγκινήσεις... Ἄλλ' ἐκεῖνος παρέμενε πιστὸς εἰς τὸ «ἐφ' ᾧ ἐτάχθη».

**

Κάποτε σὲ εἰδικὸ τεῦχος θὰ σκιαγραφῆσω τὴν πάμφωτη φυσιογνωμίαν τοῦ ἐκδημησαντος πρὸς τὸν Κύριόν μας ἀδελφοῦ Γαλακτίωνος, σὰν εὐλαδικὸ μνημόσυνο καὶ σὰν μιὰ ὀφειλὴ μου ἀπέναντι στὴν ἀπέραντη ἀγάπην του.

Τώρα περιορίζομαι σ' αὐτὲς τις ἀπέριτες σκέψεις μου, θέλοντας νὰ τις καταθέσω σύντομα στὸν νεοσκαιμμένο τάφο του σὰν λίγα λουλούδια στοργικῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Κρίνω ὅμως σκόπιμο νὰ παραθέσω τὰ ὅσα μοῦγραψε σ' ἓνα τελευταῖο γράμμα του.

«Δὲν ἔχομεν ἐνσαῦθα μένουσαν πόλιν. Εἴμεθα, Ἀδελφέ μου, προσωρινοὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν γῆν. Ἐγὼ θεωρῶ τόσο φυσικὸν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δι' ἐμέ, ὥστε λόγῳ ἡλικίας (εἰσηλθὼν εἰς τὸ 65ον), ἀλλὰ καὶ λόγῳ ἀσθενείας, τὸν ἀναμένω τὸν θάνατον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Μόνον λίαν σοβαρῶς μὲ ἀπασχολεῖ τὸ ζήτημα τῆς κ α λ ἦ ς ἀ π ο λ ο γ ί α ς. Αὐτὸ εἶναι τὸ πολὺ σοβαρὸν. Ἄλλ' ἂς ἐλπίζωμεν εἰς τὸ μέγα ἔλεος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ».

Τὰ λόγια του αὐτὰ ἀποτελοῦν, δίχως ἄλλο, τὸ θαυτάτο κι' ἀμετακίνητο πιστεύω τοῦ μακαριστοῦ Γαλακτίωνος. Ἐξήση κι' ἐργάσθηκε κάτω ἀπ' τὸ πρῖσμα τῆς αἰωνιότητος τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὴν πέρασε καὶ θρίσκεται. Τὰ φωτεινά του ἔργα τὸν ἀκολουθοῦν. Αὐτὰ συνηγοροῦν, σὲ μιὰ λαμπρὴ ἀπολογία του, μπροστὰ στὸν Δικαιοκρίτη. Καὶ συντελοῦν στὴν δικαίωσί του. Στὸν αἰώνιο δοξασιμό του μέσα στὸ ἄπλετο φῶς τῆς θείας μεγαλειότητος.

«Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται» καὶ ὁ ἀείμνηστος Ἄρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Γαλακτίων Ζορμπᾶς!

† Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκλήρυξ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

Ἡ ἐφημερίδα τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐκδίδει
ἢ Ἀποστολικὴ Διακονία

Ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

- ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ὑπεύθυνα καὶ ἀντικειμενικὰ τὸν λαὸ γιὰ τὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας στοὺς διάφορους τομεῖς.
- ΠΑΡΕΧΕΙ σωστὴ κατεύθυνσι στὰ διάφορα προβλήματα, ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὸν ἄνθρωπο.
- ΑΠΑΝΤΑ στὶς διάφορες αἰτιάσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας.
- ΟΙΚΟΔΟΜΕΙ τοὺς πιστοὺς καὶ καλλιεργεῖ σ' αὐτοὺς γνήσιο ὀρθόδοξο βίωμα.

ἽΟλοι οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὰί τῆς ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὄδηγὸ στὴν πορεία τῆς ζωῆς τους.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ
ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ*

Ο ἴκ ο ς η'

Νευροῦται ταῦτα ἀκούσας
ὁ πρεσβύτερος καὶ ἔφησεν.
«Ὁ Χριστὸς ὁ πρὸ αἰώνων,
ὃν ὑμνεῖ τὰ σύμπαντα, φωτίζει σε
ταῖς εὐχαῖς τῆς τεκούσης σε·
δώη σοι ἃ προητοίμασε
τοῖς πιστοῖς ὁ ἀφενδῆς Θεός,
ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν,
οὐδὲ ἀνέβη εἰς καρδίαν·
ἀλλ' ἀκουσόν μου καὶ δέξαι πιστῶς
τὴν σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ,
ἵν' ἐν τούτῳ ἀσφαλῶς
θεραπεύης πᾶσαν νόσον,
ἀναμέλπων· Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε».

Οἱ δύο πρῶτοι ὀκτασύλλαβοι στίχοι —ιαμβικός ὁ πρῶτος, ἀνα-
παιστικός ὁ δεῦτερος— παρέχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ λόγοι οἱ
ὅποιοι θ' ἀκολουθήσουν εἶναι ἤχοι ἔντονοι ἐκ τῶν λεπτῶν χορδῶν
τῆς κιθάρας - καρδίας τοῦ Ἁγίου Ἑρμολάου.

Νευροῦται ταῦτα ἀκούσας
ὁ πρεσβύτερος καὶ ἔφησεν...

Καὶ πράγματι, οἱ ἀμέσως ἐπόμενοι στίχοι (γ' - θ'), ἀπο-
πνέουν πλούσιον πνευματικὸν ἄρωμα ἀπὸ τὴν ἁγίαν ψυχὴν τοῦ
πρεσβυτέρου. Ἀκόμη καὶ ἡ σειρὰ τῶν λέξεων καὶ νοημάτων τῆς
θερμῆς εὐχῆς του, δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ θαυμάσωμεν τὴν τέχνην

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 22 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

τοῦ Ἑρμολάου καὶ τοῦ Ρωμανοῦ. Ἐπικαλεῖται ἐν ἀρχῇ τὸν θεῖον φωτισμὸν τοῦ αἰωνίου Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος φωτισμὸς θὰ εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ τῶν εὐχῶν τῆς κοιμηθείσης χριστιανῆς μητρὸς του. Ψυχολογικωτάτη ἐκ μέρους τοῦ Ἑρμολάου ἡ ὑπενθύμις τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς ἀγάπης τῆς μητρὸς τοῦ Παντελεήμονος καὶ ἡ δι' αὐτῆς ἀνάλογος προετοιμασία τῆς συγκεκινημένης καρδίας του, ὅπως δεχθῇ τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ τὴν διδασκαλίαν του.

Οἱ στ. ς' - θ' εἶναι ποιητικὴ παραλλαγή λόγων, τοὺς ὁποίους παραθέτει καὶ ὁ Ἅπ. Παῦλος εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολήν του¹. Εὐχεται εἰς τὸν νέον ὁ σεβάσμιος λευΐτης, ὅπως δώσῃ αὐτῷ ὁ Κύριος ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα προητοίμασεν ὁ Θεὸς διὰ τοὺς πιστοὺς του καὶ τὰ ὁποῖα οὐδεμία ἐκ τῶν ἀχορέστων αἰσθησεων ἠσθάνθη ἢ καρδία τις ἀνθρωπίνη ἐπεθύμησέ ποτε. Καὶ ὅτε πλέον ἐδεδαιώθη, ὅτι ὁ Παντολέων εἶναι ἔτοιμος ν' ἀφομοιώσῃ στερεὰν τροφήν, καλεῖ τοῦτον (στ. ι' κ.εξ.) ἵνα δεχθῇ καὶ λάβῃ με πίστιν σταθεράν τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, τὴν σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ θὰ θεραπευῇ ἀσφαλῶς καὶ με πλήρη ἐπιτυχίαν, πᾶσαν νόσον, ἀναμέλπων: «Σῶσον ἡμᾶς Ἅγιε».

Πρέπει ἐνταῦθα νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἀπὸ τοῦ οἴκου τούτου τὸ γνωστὸν ἐφύμκιον ὑφίσταται μικρὰν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν τρίτην του λέξιν. Ἐντὶ τοῦ «Ἅγιε», μέχρι τέλους τοῦ ὕμνου τίθεται τὸ «Κύριε».

Οἱ οἴκοι θ' καὶ ι' περιέχουν, εἰς τοὺς ὀλιγοσυλλάβους στίχους των, τὸ α' θαῦμα τοῦ Ἁγίου. Συναναλύονται δὲ ἐνταῦθα ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενον των εἶναι τὸ αὐτό, ἢ σύντομος δηλ. περιγραφή τοῦ θαύματος. Γίνεται δὲ ἡ περιγραφή αὐτὴ με μίαν ἀπλότητα ἰδεώδη — φυσικὴν θὰ ἐλέγομεν, ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο περὶ θαύματος — χωρὶς νὰ σπερῆται, θεβαίως, τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ πρὸς τὰ ἱερά πρόσωπα.

1. Α' Κορινθ. β', 9-10.

Ο Ἰ κ ο ς θ'

Ὁ συνειδὸς καιηνύγει
καὶ ἀόκνως παρέβαλε
καθ' ἐκάστην τῷ προσβύτῃ,
ὠφελείας ἔνεκα μνησκόμενος
μητρικῶν παραθέσεων.
Θαῦμα δὲ τοιοῦτον γέγονεν·
εἶδε γὰρ ἐν ᾧ πορεύεται
παιδίον ἐρριμμένον, ὃ ἔκτεινεν
ἔχιδνα πονηροσάτη·
θροεῖται μικρόν, νευροῦται εὐθὺς
ἐκπειροᾶσαι τὸν Χριστὸν
τί παρέχει τοῖς αὐτοῦ
καὶ εἰ σώζει ἐκ θανάτου
τοὺς βοῶντας· «Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε».

Ο Ἰ κ ο ς ι'

Ἐγμῶ σε τὸν πρὸ αἰώνων
ὄν ἢ μήτηρ μου ἔσεθεν,
ὄν φασὶ Κύριον πάντων·
εἰ προσήρησαι ἔχειν με οἰκέτην σου
καὶ ὑπείκειν σου τῷ θελήματι
δεῖξον μοι τὴν δυναστείαν σου·
ζήσεται ὁ παῖς ὁ τεθνηκώς
καὶ ῥαγῆ τὸ θηρίον τὸ πονηρόν,
ἵνα γνῶσω τὴν ἰσχύν σου).
Ἀνέστη ὁ παῖς, ἐρράγη εὐθὺς
τὸ θηρίον τὸ πονηρόν
καὶ βοᾷ ὁ συνειδὸς·
«Σὺ ὁ κτίσας τὰ πάντα
σοὶ κραυγάζω· Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε».

Δὲν χωρεῖ οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἕκαστος ποιητῆς ἔχει ἰδικόν του οὐρανὸν καὶ ἀστέρας δημιουργίας, μεταξύ τῶν ὁποίων κινουῦνται αἱ πτέρυγες τῆς ποιητικῆς του περιστερᾶς. Ἄλλ' ἡ γνησία ἐξεικόνισις τῆς ψυχῆς μὲ τοὺς ἀγῶνάς της καὶ ἡ ὠραία ἔκφρα-

σίς τῆς διὰ τῆς καθαρᾶς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, πιστεύομεν, ὅτι ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐὰν καὶ κατὰ πόσον γεινιάζουσι, ἐφάπτονται ἢ συμπίπτουσι οἱ προσωπικοὶ οὐρανοὶ μὲ τὸν πραγματικὸν οὐρανὸν τοῦ Θεοῦ. Διότι οὕτω ἀγνίζεται ἐξ ὀλοκλήρου ὁ ποιητικὸς τῶν κόσμων. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι διὰ τῶν πρώτων στίχων (πρὸ τοῦ θαύματος) τῶν ἀναγνωσθέντων οἴκων ὁ Ρωμανὸς δὲν κατορθώνει τὴν πλήρη σύμπτωσιν τῶν δύο οὐρανῶν, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς στάσεως τοῦ Ἁγίου ἐναντι τοῦ σοβαροῦ προβλήματος τῆς Πίστεως.

Ὁ Ἅγιος συνεκινήθη, «κατηύγει» ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἑρμολάου, ἀόκνως δ' ἐπλησίαζε καθ' ἡμέραν καὶ περισσότερον τὸν πρεσβύτερον, χάριν τῆς ψυχικῆς ὠφελείας, τὴν ὁποίαν — ὡς ἐνεθυμῆτο — συνίστα εἰς αὐτὸν θερμῶς ἢ καλῆ μητῆρ του. Μίαν ἡμέραν, ὅμως, ἐνῶ ἐπορεύετο καθ' ὁδόν, βλέπει παιδίον τι κείμενον ἄπνουν, θανατηφόρως ὑπ' ἐχίδνης δεδηγμένον καὶ συγχλονίζεται:

*...θροεῖται μικρόν, νευροῦται εὐθὺς
ἐκπειρᾶσαι τὸν Χριστὸν
τί παρέχει τοῖς αὐτοῦ
καὶ εἰ σώζει ἐκ θανάτου.*

Διὰ τῶν στίχων τούτων, δείκνυται σαφῶς ἡ μεταφυσικὴ ἀνησυχία καὶ ἀγωνία τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου, ὅστις, ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ παιδίου, ἐν τῇ παραχῆ τοῦ ζητεῖ νὰ ἐκπειράσῃ, νὰ δοκιμάσῃ τὸν Θεόν, ἐὰν πράγματι δύναται νὰ παράσῃ εἰς τοὺς πιστοὺς του ὅτι ὑπόσχονται οἱ διαδοχικοὶ του ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀντιπρόσωποι. Τὰ συναξάρια καὶ τὰ μαρτύρια οὐδεμίαν νύξιν δίδουν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ «ἐκπειρᾶσαι». Δὲν εἶναι δὲ καὶ πολὺ ὀρθόν, δι' ἓνα πιστόν, πολὺ περισσότερον δι' ἓνα Ἅγιον, τὸ νὰ θέλῃ νὰ δοκιμάσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ Θεοῦ του. Ἴσως ὅμως ἐνταῦθα ὁ Ρωμανός, ἐν τῇ προσπαθείᾳ του, ὅπως εἰσδύσῃ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας καὶ πτυχώσεις τοῦ θέματος, διὰ τὴν ποιητικὴν του ἐξιδανίκευσιν, θέλει νὰ παρουσιάσῃ μίαν μικρὰν εἰκόνα τοῦ ἐσωτερικοῦ δράματος τοῦ Ἁγίου, πρὶν ἢ γίνῃ χριστιανὸς διὰ τοῦ

Βαπτίσματος. Τοῦτο φαίνεται καθαρώτερον εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ Ἁγίου (στ. α' - θ' τοῦ ι' οἴκου), ὅπου διακρίνονται ἐλαφρὰ κύματα ἀμφιβολίας, ἂν μὴ ἀπιστίας:

«εἰ προήρησαι ἔχει με οἰκέτην σου
καὶ ὑπέικειν σου τῷ θελήματι
δείξον μοι τὴν δυναστείαν σου·
ζήσεται ὁ παῖς ὁ τεθνηκώς
καὶ ραγῆ τὸ θηρίον τὸ πονηρὸν
ἵνα γνῶσω τὴν ἰσχύν σου».

Ἄλλ' ὁ Θεός, ὁ νεφροῦς καὶ καρδίας ἐτάζων καὶ τὰ βάθη ἐρευνῶν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, γνωρίζει τὴν ἀγνήν διάθεσιν τοῦ Ἁγίου καὶ ἐπιτρέπει τὸ θαῦμα. Τοῦτο ἐκδιώκει πᾶσαν ἀμφιβολίαν, ἀβεβαιότητα, ἀρνητικὰ νεφελώματα καὶ ἐπικινδύνους ψυχικὰς διακυμάνσεις. Πληροῖ ἐνθουσιασμοῦ τὴν καρδίαν τοῦ ποιητοῦ, ἥτις ἐντόνως πάλλουσα, ἐκσπᾷ πλέον εἰς πινδαρικὸν ὕμνον (στ. 10-14) τοῦ θαύματος, τοῦ Ἁγίου καὶ τοῦ Θεοῦ.

Τὰ μέτρα τῶν ὀλιγοσυλλάβων στίχων ποικίλουν ἐναλλασσόμενα (ιαμβικά, τροχαϊκὰ καὶ ἀναπαιστικά), προσδίδοντα ἰδιαιτέραν χάριν καὶ ζωηρότητα. Ἡ δὲ ἀρρενωπὴ μελωδία τῶν ὑποβάλλει, τέρπει, θέλγει καὶ συγκινεῖ:

Ἄνέσιη ὁ παῖς, ἐρράγη εὐθὺς
τὸ θηρίον τὸ πονηρὸν
καὶ βοᾷ ὁ συνειτός·
«Σὺ ὁ κτίσας τὰ πάντα
σοὶ κρανγάζω· Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε».

Οἱ τελευταῖοι οὗτοι θριαμβικοὶ στίχοι τοῦ Ρωμανοῦ, φαίνεται νὰ δικαιολογοῦν πλήρως, τοὺς εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένους στίχους Νεοέλληνοσ ποιητοῦ:

Σὲ νέους ρυθμοὺς καὶ νέων τροπαίων
Πίνδαρος εἶναι¹.

(Συνεχίζεται)

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

1. Κ. Παλαμᾶς, Ν. Φημίου, 59.

Δ' ΑΓΙΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΛΗΣΕΙ & ΠΑΣΗ ΑΣΚΗΣΕΙ ΕΚΛΑΜΨΑΝΤΩΝ ΦΑΙΔΡΩΣ*

Κάτωρ: Σεπτ. 18, Νοέμ. 5, Δεκ. 18, Αύγ. 12.	Κορέμων: Δεκ. 15.	21, 'Ιουν. 2, 'Ιουλ. 1, 29, 30.
Κατούνος: Αύγ. 1.	Κορίλα: 'Ιουλ. 4.	Κωνσταντίνος: Δεκ. 26.
Καττιδιανός: Αύγ. 5.	Κορηήλιος: Σεπτ. 13.	Λάζαρος: Σεπτ. 2, 'Οκτ. 17, Νοέμ. 7, 17, Μαρτ. 17, 29, Σαβ. Λαζ., 'Απρ. 23, 'Ιουλ. 17.
Καττιδίας: Αύγ. 5.	Κορνουτός: Σεπτ. 12.	Λάμεχ: Κυρ. Προπ.
Κεγούρος: Σεπτ. 4.	Κορωνάτος: Δεκ. 14, Αύγ. 13, 17.	Λαμπάδος: 'Ιουλ. 5.
Κελεστίνοσ: 'Απρ. 8, Μαΐ. 25.	Κοσμᾶς: Σεπτ. 22, 'Οκτ. 5, 12, 14, 17, 31, Νοέμ. 1, 'Ιαν. 5, 15, 19, 'Απρ. 18, 'Ιουλ. 1, Αύγ. 24.	Λάμπρος: 'Ιουλ. 2.
Κέλασιος: 'Οκτ. 14, 'Ιαν. 8, 21, 'Ιουν. 21.	Κοττύος: 'Ιουλ. 6.	Λάμπρω: Σεπτ. 1.
Κενδέας: 'Οκτ. 6.	Κούαρτος: Νοέμ. 10.	Λαοδικίος: Μαΐ. 13.
Κενασουρίνοσ: 'Ιαν. 30.	Κουρνούτος: Σεπτ. 10, 12, Μαρτ. 6.	Λαυρέντιος: Σεπτ. 17, 'Ιαν. 9, Μαρτ. 7, 12, Μαΐ. 13, Αύγ. 10, 18.
Κεντυριών: Σεπτ. 4.	Κρήσκησ: Μαρτ. 10, 'Απρ. 13, 15, Μαΐ. 28, 'Ιουλ. 30.	Λαυρός: Αύγ. 18.
Κέρκαν: Αύγ. 20.	Κρόνιδησ: Σεπτ. 13, Δεκ. 30, Μαρτ. 27, Αύγ. 20.	Λεάνθοροσ: Μαΐ. 14, 'Ιουν. 2.
Κέρκυρα: 'Απρ. 29.	Κρονίων: 'Οκτ. 30.	Λεῖα: Κυρ. Προπ.
Κερμηδώλησ: 'Οκτ. 18.	Κυντιανός: Νοέμ. 13, 15, 'Απρ. 29.	Λεόντιοσ: Σεπτ. 13, 'Οκτ. 7, 16, 17, 19, Δεκ. 11, Μαρτ. 9, 'Απρ. 24, Μαΐ. 4, 14, 'Ιουν. 18, 'Ιουλ. 10, Αύγ. 1, 9.
Κήρυκοσ: Μαρτ. 27, 'Ιουλ. 15, Αύγ. 1.	Κυντιλλανός: 'Απρ. 13, Αύγ. 2.	Λεπτινά: 'Οκτ. 26.
Κηφᾶσ: Δεκ. 8, 'Ιαν. 4.	Κυντιριανός (Κυντιών): Νοέμ. 15.	Λευί: Κυρ. Προπ.
Κικιλία: Νοέμ. 22.	Κυπριανός: 'Οκτ. 2, Νοέμ. 1, Μαρτ. 10, Μαΐ. 10, 'Ιουλ. 5, Αύγ. 17.	Λευκίοσ: Δεκ. 14, Αύγ. 17.
Κιλίοσ: Σεπτ. 17.	Κυπρίλλα: 'Ιουλ. 4.	Λέων: Νοέμ. 12, Δεκ. 30, 'Ιαν. 22, Φεβρ. 18, 20, 'Ιουν. 20, Αύγ. 18.
Κινδέας: Φεβρ. 20, 'Ιουλ. 11, Αύγ. 1.	Κυρίνοσ: Μαΐ. 10.	Λεωνίδησ: Σεπτ. 2, 'Απρ. 15, 16, 'Ιουν. 5, Αύγ. 8.
Κλαυδία: Μαρτ. 20, Μαΐ. 18.	Κύπροσ: 'Ιαν. 30.	Λεωνίνοσ: 'Ιουν. 25.
Κλαυδιανός: 'Οκτ. 25, Νοέμ. 7.	Κυρά: Φεβρ. 28.	Ληστίησ: 'Οκτ. 12.
Κλαυδίοσ: 'Ιαν. 27.	Κυράννα: 'Ιαν. 9, Φεβρ. 28.	Λιβεριανός: 'Ιουν. 1.
Κλαυδίοσ: 'Οκτ. 17, 25, 30, Δεκ. 18, 'Ιαν. 19, 31, Φεβρ. 3, Μαρτ. 9, 19, 'Απρ. 5, 'Ιουν. 3.	Κυρία: 'Ιουν. 6.	Λιβέριοσ: Αύγ. 27.
Κλειώ: Σεπτ. 1.	Κυρίαίνα: Νοέμ. 1.	Λιδύη: 'Ιουν. 25.
Κλεονίκη: Σεπτ. 1.	Κυριακά: Νοέμ. 2, Φεβρ. 26, Μαΐ. 19, 'Ιουλ. 7.	Λιμναίοσ: Φεβρ. 22.
Κλεονίκιοσ: Μαρτ. 3, 'Ιουλ. 16.	Κυριακόσ: Σεπτ. 6, 29, 'Οκτ. 18, 28, 30, 'Ιαν. 30, Μαΐ. 24, 25, 'Ιουν. 25, Αύγ. 1.	Λίνοσ: Νοέμ. 5.
Κλεόπασ: 'Οκτ. 30.	Κύριλλοσ: 'Οκτ. 29, Δεκ. 2, 'Ιαν. 18, Μαρτ. 5, 9, 18, 28, 29, Μαΐ. 14, 29, 'Ιουλ. 6.	Λογγίνιοσ: 'Οκτ. 16, Νοέμ. 7, 17, 'Απρ. 24, 'Ιουν. 23.
Κλεοπάτρα: Σεπτ. 1, 'Οκτ. 19.	Κυρίνοσ: 'Ιαν. 30, Μαΐ. 10.	Λολλία: 'Ιουν. 23.
Κλήμησ: Σεπτ. 10, Νοέμ. 22, 24, 25, 'Ιαν. 23, 27, Φεβρ. 23, 'Απρ. 30, Μαΐ. 27.	Κυριμδώλησ: 'Οκτ. 18.	Λολλιανός: 'Ιουλ. 15.
Κοδράτοσ: Σεπτ. 21, 22, 'Ιαν. 4, Μαρτ. 4, 10, 26, 'Απρ. 21, Μαΐ. 7, 9, 10, 22.	Κύροσ: 'Ιαν. 8, 31, 'Ιουν. 9, 28.	Λολλίων: Μαρτ. 20, 'Απρ. 27.
Κόδροσ: Μαΐ. 22.	Κωνσταντία: ἁγία ἐν Κύπρῳ	Λουκάσ: Σεπτ. 7, 10, 'Οκτ. 18, Νοέμ. 6, Δεκ. 11, 27, 'Ιαν. 29, Φεβρ. 7, Μαρτ. 23, 'Ιουν. 20, 27.
Κοίντοσ: Μαρτ. 2, 'Ιουλ. 2.	Κωνσταντίνοσ: Σεπτ. 3, 'Οκτ. 22, Νοέμ. 14, Δεκ. 26, Μαρτ. 6, Μαΐ. 21, 'Ιουν. 2, 'Ιουλ. 1, 29, 30.	Λουκία: Σεπτ. 17, Δεκ. 13, 'Ιουλ. 4.
Κορῆσίοσ: Νοέμ. 28.		Λουκιανός: 'Οκτ. 15, 25, 'Ιουλ. 7.
Κομενταρήσιοσ: Μαρτ. 27.		Λουκιλλιανός: 'Ιουν. 3.
Κόμοδοσ: 'Ιαν. 30.		
Κόων: Φεβρ. 19, Μαρτ. 5, 'Ιουν. 4.		
Κόπρισ: Σεπτ. 24, Δεκ. 17.		
Κοραλία: Σεπτ. 1.		

* Συνέχεια ἐκ τῆσ σελ. 583 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχουσ.

- Λούκιος: Αύγ. 14, 20.
 Λουλώ (Λουλού): 'Ιουν. 23.
 Λούππος: Αύγ. 23.
 Λυδία: Μαρτ. 27, Μαΐ 20.
 Λυκία: 'Ιουλ. 6.
 Λύκιος: 'Ιουλ. 6.
 Λυσιμάχος: Μαρτ. 9.
 Λωτ: 'Οκτ. 9, 22.
- Μαβριανός: 'Οκτ. 27.
 Μαγδαληνή: Μαΐ 4, 'Ιουλ. 22.
 Μαγιστριανός: μαρτ. ἐν Κορίνθῳ.
 Μάγνος: 'Απρ. 28, 'Ιουν. 28.
 Μάγος: Μαΐ. 31.
 Μάγος: Δεκ. 25.
 Μαθουσάλα: Κυρ. Προπ.
 Μαϊουμάς: Φεβρ. 13.
 Μάϊρος: 'Ιαν. 11.
 Μαϊωρ(ν): Φεβρ. 15.
 Μακάριος: Σεπ. 6, 14, 'Οκτ. 6, 23, 25, 30, 'Ιαν. 18, 19, Φεβρ. 19, 'Απρ. 1, 7, 10, Αύγ. 11, 16, 17.
 Μακεδόνιος: Σεπτ. 12, 'Ιαν. 24, 'Απρ. 25, 'Ιουν. 28.
 Μακεδών: Μαρτ. 27.
 Μακρίνα: 'Ιουλ. 19.
 Μακρόβιος: Σεπτ. 13, Μαΐ. 4.
 Μάλαχ: Νοεμ. 20.
 Μαλαχίας: Σεπτ. 29, 'Ιαν. 3.
 Μαλελέη: Κυρ. Προπ.
 Μαλάς: 'Οκτ. 16.
 Μαλαχία: Νοεμ. 20.
 Μαλφεθά: 'Οκτ. 12.
 Μάλχος: Νοεμ. 24, Μαρτ. 26.
 Μάμα: Νοεμ. 20.
 Μάμας: Σεπτ. 2, Νοεμ. 7, Δεκ. 3, 'Ιαν. 24, Μαΐ. 6, 'Ιουλ. 29.
 Μαμέλχθη: 'Οκτ. 5.
 Μαρμίνος: 'Απρ. 29.
 Μαρύκα: Μαρτ. 26.
 Μαναθώ: 'Οκτ. 20.
 Μανασσής: Κυρ. Προπ.
 Μανουήλ: 'Οκτ. 28, 30, 'Ιαν. 22, Μαρτ. 15, 'Ιουν. 17, 'Ιουλ. 21.
 Μαξιμιανός: Νοεμ. 7, 17.
 Μαξιμιλιανός: 'Οκτ. 22.
 Μαξιμίος: 'Ιουλ. 16.
 Μάξιμος: Σεπτ. 15, 17, 20, 25, 'Οκτ. 12, 28, Νοεμ. 17, 22, 'Ιαν. 13, 21, 30, Φεβρ. 6, Μαρτ. 6, 'Απρ. 5, 13, 30, Μαΐ. 7, Αύγ. 13, 20.
 Μαρνάα: Φεβρ. 28.
 Μαργாரίτα: Σεπτ. 1, Φεβρ. 20.
 Μαρθάριος: Δεκ. 13.
- Μαρδόνιος: Σεπτ. 30, Δεκ. 28.
 Μάρης: 'Ιαν. 25, Μαρτ. 29.
 Μάρθα: Σεπτ. 1, 26, Φεβρ. 8, 'Ιουν. 4, 6.
 Μαρία: 'Οκτ. 29, 'Ιαν. 6, 26, Φεβρ. 8, 12, Μαρτ. 21, 'Απρ. 1, Μαΐ. 23, 'Ιουν. 4, 'Ιουλ. 22, Αύγ. 9.
 Μαριάμνη: Σεπτ. 26, Φεβρ. 17, Αύγ. 9.
 Μαριάνθη: Σεπτ. 1.
 Μαριάννα: Φεβρ. 28.
 Μαριαννός: Δεκ. 10, Μαρτ. 19.
 Μαρίνα: 'Ιουλ. 17.
 Μαρίνος: 'Οκτ. 18, Νοεμ. 2, Δεκ. 16, Μαρτ. 17, 'Ιουν. 2.
 Μαρκέλλα: 'Ιουλ. 22.
 Μαρκελλίνος: Δεκ. 18, Μαΐ. 24.
 Μάρκελλος: Νοεμ. 15, Δεκ. 29, Φεβρ. 9, 25, Μαρτ. 1, Μαΐ. 22, 24, 'Ιουλ. 18, Αύγ. 1.
 Μαρκία: 'Ιουν. 9, 27.
 Μαρκισσή: 'Ιαν. 27, Μαΐ. 24.
 Μαρκιανός: 'Οκτ. 25, 30, Νοεμ. 2, 'Ιαν. 10, Φεβρ. 17, Μαρτ. 10, 'Ιουν. 5, 8, 'Ιουλ. 11, Αύγ. 9.
 Μάρκιος: 'Ιουν. 27.
 Μάρκος: Σεπτ. 27, 28, 'Οκτ. 24, 30, Νοεμ. 22, 24, 29, Δεκ. 18, 'Ιαν. 2, 19, Μαρτ. 25, 29, 'Απρ. 25, Μαΐ. 14, 20, 'Ιουν. 5, 8, 16, 23, 'Ιουλ. 3, Αύγ. 11.
 Μαρουθᾶς: Φεβρ. 16, Μαρτ. 29.
 Μαρσάλιος: 'Απρ. 29.
 Μαρτινιανός: 'Οκτ. 22, Φεβρ. 13, Μαΐ. 18.
 Μαρτίνος: Σεπ. 16, 22, Νοεμ. 12, Δεκ. 7, Μαρτ. 24.
 Μαρτύριος: 'Οκτ. 25, 'Ιουν. 25.
 Μαρτυροκλής: 'Ιουλ. 11.
 Μάρων: 'Ιουλ. 18, Φεβρ. 14.
 Ματθαίος: Νοεμ. 16, 'Απρ. 18, 'Ιουλ. 21.
 Ματθάν: Κυρ. Προπ.
 Ματθίας: Αύγ. 9.
 Ματρώνα: 'Οκτ. 20, Νοεμ. 9, Μαρτ. 20, 27, 'Απρ. 11, Μαΐ. 18.
 Μαύρα: Νοεμ. 9, 10, Μαΐ. 3.
 Ματούρος: 'Ιουλ. 25.
 Μαυριανός: 'Οκτ. 27.
 Μαυρίκιος: Δεκ. 27, 'Ιουλ. 10.
- Μαύρος: 'Ιαν. 30, Μαρτ. 19, Μαΐ. 1.
 Μαύσιμας: 'Ιαν. 23.
 Μέδιμνος: Σεπτ. 5.
 Μεδουλή: 'Ιαν. 25.
 Μεθόβιος: 'Ιουν. 14, 'Ιουλ. 20.
 Μεϊραξ: Δεκ. 11.
 Μελένια: 'Ιουν. 8.
 Μελάνη: Δεκ. 31.
 Μελάντιπος: Σεπτ. 2.
 Μελάσιπος: Νοεμ. 7.
 Μελέτιος: Σεπτ. 1, 15, 20, 'Ιαν. 19, Φεβρ. 12, Μαΐ. 24.
 Μελιτή: Σεπτ. 16, 'Οκτ. 29.
 Μελίτων: Μαρτ. 9, 'Ιουν. 30.
 Μελομένη: Σεπτ. 1.
 Μελαχισδέκ: Κυρ. Προπ.
 Μελχιών: 'Οκτ. 23.
 Μέμνων: Δεκ. 16, 'Απρ. 28, Αύγ. 20.
 Μένανδρος: Μαρτ. 28, Μαΐ. 19.
 Μένινγος: 'Οκτ. 22, 'Ιουλ. 4.
 Μεροκούριος: Νοεμ. 25, Μαΐ. 24.
 Μερόπη: Νοεμ. 23, Δεκ. 2.
 Μέρτιος: 'Ιαν. 12.
 Μέσιππος: 'Ιαν. 16.
 Μέσιρος: Μαΐ. 6.
 Μέστος: Αύγ. 20.
 Μέτριος: 'Ιουν. 1.
 Μήλης: Μαΐ. 8.
 Μηνναίος: 'Οκτ. 29, Αύγ. 1.
 Μηνᾶς: Νοεμ. 11, Δεκ. 10, 'Ιαν. 30, Φεβρ. 17, 'Απρ. 22, 'Ιουλ. 12, Αύγ. 25.
 Μηννοδώρα: Σεπτ. 10.
 Μητροδώρα: Σεπτ. 10.
 Μητρος: Μαΐ. 22.
 Μητροφάνης: Νοεμ. 23, 'Ιουν. 4, 'Ιουλ. 9.
 Μίδα (Μίλδος): Μαΐ. 4.
 Μίλης (Μίλος): Νοεμ. 10.
 Μίνης: 'Οκτ. 19, Αύγ. 1.
 Μινίγιος: Νοεμ. 22.
 Μισαήλ: Δεκ. 17.
 Μιχαήλ: Σεπτ. 6, 'Οκτ. 1, Νοεμ. 8, Δεκ. 10, 18, Φεβρ. 17, Μαρτ. 10, 'Απρ. 16, Μαΐ. 1, 23, 'Ιουν. 18, 30, 'Ιουλ. 4, 12, 19, 23.
 Μιχαίας: Αύγ. 14.
 Μνάσων: 'Οκτ. 18.
 Μνημόσιος: 'Ιουν. 16.
 Μνήσαρχος: 'Απρ. 10.
 Μνησίβιος: Αύγ. 1.
 Μόδεστος: Δεκ. 16, 18.
 Μόλις: Αύγ. 20.
 Μολοχία: Νοεμ. 20.
 Μόνικα: 'Ιουν. 15.

- Μόσχω: Σεπτ. 1.
 Μυθόνιος: Δεκ. 28.
 Μυρόπη: Δεκ. 2.
 Μύρων: Σεπτ. 17, Μαρτ. 20, Αύγ. 8.
 Μωϊκό: Μαρτ. 26.
 Μωκιανός: 'Ιουλ. 3.
 Μώκιος: 'Ιαν. 29, Μαΐ. 11.
 Μωυῆς: Σεπτ. 4, Νοεμ. 27, Δεκ. 2, Κυρ. Προπ., Φεβρ. 23, 'Ιουν. 28, Αύγ. 28.
 Ναασών: Κυρ. Προπ.
 Ναζάριος: 'Οκτ. 14.
 Νάβαν: Κυρ. Προπ.
 Ναθαναήλ: Νοεμ. 27, 'Απρ. 22.
 Νανά: Νοεμ. 20.
 Νάννος: Μαΐ. 29.
 Νασούμ: Δεκ. 1, 23.
 Νάρκισσος: 'Οκτ. 31, Αύγ. 7.
 Ναρζής: Νοεμ. 9, Δεκ. 10, Μαρτ. 29.
 Ναταλία: Αύγ. 26.
 Νατάλιος: Μαΐ. 30.
 Ναυκράτιος: 'Απρ. 18, 'Ιουν. 8.
 Ναχώρ: Κυρ. Προπ.
 Νεάδιος: Μαΐ. 16.
 Νεανίσκος: 'Ιουν. 10.
 Νεάρχος: Νοεμ. 15, 'Απρ. 27.
 Νέας: 'Ιουλ. 6.
 Νεΐλος: Σεπτ. 17, Νοεμ. 12, 'Ιαν. 2.
 Νεκτάριος: Νοεμ. 9, Δεκ. 5, Μαΐ. 17, 'Ιουλ. 11.
 Νεμέσιος: Φεβρ. 20.
 Νέμη: Δεκ. 31.
 Νεολλίνα: 'Ιαν. 8.
 Νεονίλλα: 'Οκτ. 30, 'Ιαν. 16.
 Νεόφυτος: Δεκ. 7, 'Ιαν. 21, Μαΐ. 5, Αύγ. 11.
 Νεοφύτης: 'Οκτ. 17.
 Νέρδων: 'Οκτ. 24.
 Νερασή: 'Ιουν. 15.
 Νεστάθος: Σεπτ. 15, 'Απρ. 24.
 Νεστοριανός: Μαρτ. 1.
 Νέστωρ: Σεπτ. 21, 'Οκτ. 27, Φεβρ. 28, Μαρτ. 2, 7, 'Απρ. 26.
 Νεφθαλείμ: Κυρ. Προπ.
 Νέων: Σεπτ. 28, 'Οκτ. 30, 'Απρ. 24, 29, 'Ιουν. 1.
 Νήπια: Δεκ. 29.
 Νήσιος: Φεβρ. 27.
 Νήφων: Δεκ. 23, 'Ιουν. 14, Αύγ. 11.
 Νικανδρός: Νοεμ. 4, 6, 7, Δεκ. 23, Μαρτ. 15, 'Ιουν. 5, 8.
 Νικάνωρ: 'Ιουλ. 28, Αύγ. 7.
 Νίκη: 'Απρ. 16, 24.
 Νικήτας: Σεπτ. 13, 15, 'Οκτ. 13, Δεκ. 17, Φεβρ. 4, 19, Μαρτ. 20, 'Απρ. 3, Μαΐ. 20, 28, 'Ιουν. 21.
 Νικηφόρος: 'Οκτ. 20, 23, 25, Δεκ. 11, 'Ιαν. 31, Φεβρ. 9, Μαρτ. 1, 13, 'Απρ. 5, Μαΐ. 1, 4, 13, 'Ιουν. 2.
 Νικόδημος: 'Ιουλ. 11, Αύγ. 16.
 Νικόλαος: Σεπτ. 1, 23, 'Οκτ. 14, 28, 31, Νοεμ. 12, 29, Δεκ. 6, 7, 16, 24, Φεβρ. 3, 4, 14, 26, Μαρτ. 9, 'Απρ. 4, Μαΐ. 9, 10, 16, 17, 20, 'Ιουν. 11, Αύγ. 23.
 Νικομίδης: 'Οκτ. 17.
 Νικοπολιτιανός: Νοεμ. 2.
 Νικόστρατος: Δεκ. 18, 'Ιουν. 8.
 Νίκων: Σεπτ. 28, Νοεμ. 7, 26, Μαρτ. 23, Αύγ. 20.
 Νίρος: Νοεμ. 10.
 Νιρσός: Νοεμ. 20.
 Νίσερ: Δεκ. 6.
 Νίτας: 'Οκτ. 28.
 Νοημάρης: Νοεμ. 20.
 Νόννα: Αύγ. 5.
 Νόννος: Νοεμ. 10, Δεκ. 5, 'Ιουν. 5.
 Νουνεχία: 'Απρ. 16.
 Νυμφός: Φεβρ. 28.
 Νυμφωδώρα: Σεπτ. 10.
 Νύς: Κυρ. Προπ.
 Ξανθείας: Νοεμ. 7.
 Ξανθίας: Μαρτ. 9.
 Ξάνθιος: Μαρτ. 9.
 Ξανθίπη: Σεπτ. 23.
 Ξαντικός: Νοεμ. 7.
 Ξένη: 'Ιαν. 18, 24.
 Ξενία: Μαΐ. 3.
 Ξενοφών: 'Ιαν. 26, 'Απρ. 10.
 Ξύστος: Αύγ. 10.
 'Οζίας: Κυρ. Προπ.
 'Οθαζάτ: 'Απρ. 17.
 Οικουμένιος: Μαΐ. 3.
 'Ολβιανός: Σεπτ. 17, Μαΐ. 25, 29.
 'Ολγα: 'Ιουλ. 11.
 'Ολδά: 'Απρ. 10.
 'Ολυμπός: Νοεμ. 10.
 'Ολυμπιάς: Μαΐ. 11, 'Ιουν. 25.
 'Ολυμπίνος: 'Ιαν. 30.
 'Ολυμπιόδωρα: Δεκ. 31.
 'Ολύμπιος: 'Ιαν. 30, Αύγ. 3.
 'Ομηρος: 'Απρ. 10.
 'Ονήσιμος: Νοεμ. 22, Δεκ. 1, Φεβρ. 15, Μαΐ. 10, 'Ιουλ. 6, 14.
 'Ονησιφόρος: Σεπτ. 7, Νοεμ. 9, 10, Δεκ. 8, 'Ιουλ. 18.
 'Ονούφριος: 'Ιαν. 4, 'Ιουν. 12, 'Ιουλ. 21.
 'Ονέριος: 'Ιουν. 25.
 'Ορέστης: Σεπτ. 17, Νοεμ. 10, Δεκ. 13, 'Ιουν. 9.
 'Ορωφίς: Αύγ. 22.
 'Ορτίσιος: 'Ιουν. 15.
 'Ορωνος: 'Ιουλ. 6.
 'Οσιος: Αύγ. 27.
 Ουάλεντινή: Φεβρ. 10, 'Ιουλ. 18.
 Ουάλεντινός: 'Οκτ. 14.
 Ουάλεριανός: Σεπτ. 13, 'Ιαν. 21, Μαΐ. 4.
 Ουάλερινός: 'Οκτ. 25, Νοεμ. 29.
 Ουάλερινός: 'Οκτ. 25, Νοεμ. 11, Μαρτ. 9, 'Απρ. 23.
 Ουάλης: Φεβρ. 16, Μαρτ. 9.
 Ουάρος: 'Οκτ. 19.
 Ουίκτηρ: 'Ιαν. 31, 'Απρ. 5.
 Ουίκτηριος: 'Ιαν. 31, 'Απρ. 5.
 Ουίρκας: Μαρτ. 26.
 Ουίρκω: Μαρτ. 26.
 Ουλκιανός: 'Ιουν. 28.
 Ουρανία: Σεπτ. 1.
 Ουρβανός: Σεπτ. 5, 'Οκτ. 31, Νοεμ. 29, 'Ιουν. 23.
 Ουρπασιανός: Μαρτ. 9.
 Ουρσικός: Αύγ. 14.
 'Οωνος: 'Ιουλ. 6.
 Παγκόσμιος: Νοεμ. 29.
 Παγκράτιος: Φεβρ. 9, 'Ιουλ. 9.
 Παγχάριος: Νοεμ. 19, Μαρτ. 19.
 Παΐσιος: 'Ιουν. 19.
 Παΐων: 'Ιουν. 1.
 Παλάμων: Αύγ. 12.
 Παλλαδία: Μαΐ. 24.
 Παλλάδιος: 'Ιαν. 28.
 Παλμῆτος: Αύγ. 20.
 Πάμβος: Μαΐ. 3.
 Παμβώ: 'Ιουλ. 18.
 Πάμβων: 'Ιουν. 5.
 Παρμενίστος: 'Ιουλ. 13.
 Παμβαλόν: Μαΐ. 17.
 Παμφαήρ: Μαΐ. 17.
 Πάμφιλος: Νοεμ. 5, Φεβρ. 16, Αύγ. 12.
 Παμφόδιτος: 'Ιουλ. 13.
 Παναγιώτης: 'Ιουν. 24.
 Πανάρετος: Μαΐ. 1.
 Πανδώρα: Σεπτ. 1.
 Πανηγύριος: Μαΐ. 15.
 Πανθήριος: Αύγ. 20.
 Πανσέμνη: 'Ιουν. 10.
 Πανοθένης: Αύγ. 20.
 Πανοφίος: 'Ιαν. 15.
 Παντελεήμων: 'Ιουλ. 27.

(Συνεχίζεται)

Οικονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

«Ο ΠΙΚΡΑΝΑΣ ΜΟΥ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ»

«Ἐτι δὲ προσθεὶς Ἰὼβ εἶπε... ζῆ ὁ Θεός, δε οὕτω με κέ-
κρικε καὶ ὁ Παντοκράτωρ ὁ πικράνας μου τὴν ψυχὴν (Ἰὼβ
κζ' 1, 2).

Δοξαστικὸ γενναίας ψυχῆς. Τί καὶ ἂν ὅλα φαίνεται σὰν
νὰ χάθηκαν γιὰ τὸν δίκαιο αὐτὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης; Τί
καὶ ἂν τὰ πράγματα δίνουν τὴν ἰδέα πὼς ὁ ὕμνος του δὲν
ἔχει βάση; Ἀκράδαντη πίστη τὸν συνέχει τώρα, ἀφοῦ πρὶν
ἔδειξε τόσες φορές πὼς λύγιζε.

Χαρὲς καὶ πλοῦτη νὰ καθοῦν
καὶ τὰ βασίλεια κι ὅλα,
τίποτε δὲν εἶναι, ἂν σιτητὴ
μένει ἢ ψυχὴ κι ὀλόρθη.

Οἱ στίχοι αὐτοὶ τοῦ Σολωμοῦ ταιριάζουν ἐδῶ. Ὁ Ἰὼβ,
στερημένος τὰ παιδιά, τὴν περιουσίαν, τὴν υγείαν του, εἶναι
ἤδη μακάριος. Τὰ ἔχασε ὅλα, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ψυχὴν του.
Καὶ αὐτὴ εἶναι τὸ πῶς πολύτιμο. Τόσο πολύτιμο, ὥστε ἡ ἀπώ-
λεια ὅλων τῶν ἄλλων ἀγαθῶν νὰ μὴ μετρᾷ καθόλου. «Σιτητὴ
κι ὀλόρθη» ἢ ψυχὴ τοῦ Ἰὼβ. Ὅλα κατέρρευσαν, αὐτὴ μένει
σὴν ἀκαθαίρετη, φλόγα πού ὀρθώνεται ὡς τὸν οὐρανό.

Θυμᾶμαι καὶ τὰ λόγια τοῦ Σενέκα: «Τὰ δῶρα τῶν εὐ-
νοϊκῶν περιστάσεων εἶναι ἐπιθυμητά, τὰ δῶρα ὅμως τῶν
δεινῶν περιστάσεων εἶναι θαυμαστά». Αὐτὰ ἐχάρισαν στὸν
Ἰὼβ τὸ ψυχικὸ του μεγαλεῖο. Μὲς ἀπ' τὸν ἔσχατο πόνον, ἄν-
θισε μὰ ἀρετὴ πού ἐκοτασιάζει τοὺς αἰῶνες.

«Ἡ μὴν ἔτι τῆς πνοῆς μου ἐνούσης, πνεῦμα δὲ θεῖον
τὸ περιόν μοι ἐν ρινί, μὴ λαλήσειν τὰ χεῖλη μου ἄνομα, οὐδὲ
ἢ ψυχὴ μου μελετήσῃ ἄδικα (στίχ. 3, 4).

Στερρή απόφαση, ὄλο ἱερὴ λαχτάρα. Ὅσο νιώθει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μέσα του, λόγια ἄνομα δὲν θὰ ξεστομίση, οὔτε ἄρρητη γλύκα, ἕνα ἀσκίαστο αἶσθημα ἀσφάλειας.

Δὲν εἶναι μόνος, αὐτὸ τὸ ξέρει καλά. Ὁ Θεὸς τὸν ἀγκαλιάζει, τὸν ἐνιοχῦει, τὸν παρηγορεῖ, τοῦ ἐλαφρώνει τὴς δόδυνας. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ Παράκλητος, κάνει τὴς χορδὲς τῆς ψυχῆς τοῦ δικαίου ν' ἀναδίνουν ἕνα μέλος αἴνου. Τὸν κρατῦνει καὶ τὸν οἰστρηλατεῖ μιὰ μυχία πληροφορία, ποὺ ἔρχεται ἄνωθεν. Τοῦ ἐμπνέει ὄλο ἀνανεούμενες ἄγιες ἀποφάσεις. Μακριὰ ἀπὸ τὸ Θεό, νὰ ποιά εἶναι ἢ μόνη καὶ ἢ ἀληθινὴ δυστυχία. Κοντὰ στὸν Θεό, ὅσα δεινὰ καὶ ἂν ἐπέρχονται, μιὰ ἄρρητη γλύκα, ἕνα ἀσκίαστο αἶσθημα ἀσφαλείας.

Ποιόν Θεό — τὸ ἀναλογίζεσαι; — ὑμνεῖ ἔτσι ὁ Ἰώβ; Ἐνα Θεό — ποὺ τοῦ φέρνεται σκληρά, ποὺ τοῦ «πίκρανε τὴν ψυχὴ». Σ' Αὐτὸν ὑπόσχεται ἀδιάκοπη ἀφοσίωση καὶ ὑποταγή. Γιὰ χάρη του, δὲν πτοεῖται ἀπὸ τίποτε. Ὅλα ὅσα τοῦ συμβαίνουν, ὑπαγορεύουν μὲ φοβερὴ πειθῶ τὴν ἀπόγνωση, τὴ βλασφημία. Μὰ ἐκεῖνος δὲν τὰ γρικᾷ.

Ὁ Θεός του ἔχει καὶ ἕνα ἄλλο ὄνομα: Εἶναι ὁ «παρ' ὅλα αὐτὰ» ζῶν καὶ ἀξιαγάπητος Θεός.

Τί διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν Ἰώβ καὶ σ' ἐμᾶς, ποὺ ἐλάχιστα βασανίζομαστε σ' αὐτὴν ἐδῶ τῆ ζωῆ — ἂν συγκριθοῦν τὰ παθήματά μας μ' ἐκεῖνου — καὶ ὅμως τόσο μᾶς φοβίζουν καὶ τόσο μᾶς κλονίζουν! Τί σημαίνει αὐτό; Ὅτι βρικοκόμαστε πιὸ κοντὰ στὴν ἀσέβεια ἀπ' ὅ,τι στὴν εὐσέβεια. Θλιβερό, ἀλλὰ ἀληθινό.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ *

ς'. Ὁ ἱερὸς Χ ρ υ σ ό σ τ ο μ ο ς συσχετίζει τὴν δλόσωμο χρίσι μὲ τὸ ἐπορκιστὸ ἔλαιο πρὸς τὴν ὁμοία χρίσι τῶν ἀθλητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης: «Ἀλείφεται, ὡσπερ οἱ ἀθληταὶ εἰς στάδιον ἐκδησόμενοι... οὐ γὰρ διδαχθησόμενος ἔρχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθλήσων καὶ γυμνασθησόμενος» (Εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς 6, 2). Ἀ σ τ έ ρ ι ο ς ὁ σ ο φ ι σ τ ῆ ς στοιχώντας σὸν ἴδιο συμβολισμό ὀνομάζει τὴν χρίσι μὲ τὸ ἐπορκιστὸ ἔλαιο «ἀθλητικὸν ἄλειμμα» (Εἰς Ψαλμὸν ε', λόγος ς' 10). Ὁ Ψ. Δ ι ο ν ύ σ ι ο ς ἐπεξεργάζεται περισσότερο τὴν ἴδια εἰκόνα· ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ πρῶτος ἀθλητῆς, ποὺ πάλασε μὲ τὸν θάνατο καὶ τὴν φθορὰ καὶ νίκησε. Εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς καὶ ὁ ἀθλοθέτης τῶν πιστῶν· μὲ τὴν ἱερὴ ἀθλητικὴ ἄλειψι ἐντάσσεται ὁ νέος χριστιανὸς σὸν σύλλογο τῶν ἀθλητῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ καλεῖται μαζὶ μὲ Αὐτὸν καὶ μιμούμενος Αὐτὸν νὰ ἀγωνισθῆ καὶ νὰ νικήσῃ (Περὶ ἐκκλ. Ἱεραρχίας Β' 6). Καὶ ὁ Σ υ μ ε ὠ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ η ς χρησιμοποεῖ τὸν ἴδιο συμβολισμό: «Ὅλον τὸ σῶμα χρίεται, πρὸς γὰρ τοὺς θεοὺς ἀγωνάσ ὀλοτελῶς εὐτρεπίζεται· οὐδὲ γὰρ ἵνα ἀναπεπτωκῶς ἦ προσήλθεν, ἀλλ' ἵνα μιμηταὶ τὸν Χριστόν, ὃν ἐνδύεται καὶ κατὰ τοῦ πονηροῦ παλαίῃ τε καὶ ἀνδρίζηται· καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι δέ, τῇ σαρκὶ ἐλαίῳ πάλαι ἠλείφοντο» (Διάλογος, κεφ. 63).

ζ'. Οἱ πατέρες βλέπουν στὴν καθολικὴ ἄλειψι τοῦ σώματος μιὰ ἐνέργεια ἀνάλογο πρὸς ἐκείνη τῆς «πλάσεως», τῆς δημιουργίας δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου, μιὰ «ἀνάπλασι» (Σ ε ρ α π ἰ ὠ ν ο ς, Εὐχολόγιον ιε'), διὰ τῆς ὁποίας ὁ μέλλων χριστιανὸς «εἰς ἐτέραν ἀνάγεται κτίσιν» (Ἱ. Χ ρ υ σ ο σ τ ό μ ο υ, Εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς 6, 2), ἕνα «ἀνακαινισμό ψυχῆς καὶ πνεύματος» (Εὐχὴ ἐλαίου).

η'. Τέλος ἡ χρίσις μὲ τὸ ἐπορκιστὸ ἔλαιο παραβάλλεται πρὸς τὴν χρίσι τῶν «χριστῶν Κυρίου», τῶν ἱερέων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Ἀποστ. Διαταγαὶ Γ' 16). «Χρίομεθα τῇ παλαιᾷ ἐλαίῳ, ἵνα γινώμεθα χριστοὶ» (Θ ε ο δ ω ρ ῆ τ ο υ Κ ῦ ρ ο υ (Ψ. Ἰ ο υ σ τ ἰ ν ο υ), Ἀποκρίσεις πρὸς ὀρθοδόξους 137). Ἡ χρίσις δὲ ὄλου τοῦ σώματος τῶν χριστῶν τῆς Καινῆς Διαθή-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 32 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

κης, σὲ ἀντίθεσι μὲ τὴν χρίσι ὠρισμένων μόνον μελῶν τῶν χριστῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δείχνει τὴν ὑπεροχὴν τῶν πρώτων ἔναντι τῶν δευτέρων: «οὐ καθάπερ οἱ ἱερεῖς τὸ παλαιὸν τὴν κεφαλὴν μόνον (χρίονται), μᾶλλον δὲ μειζόνως. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὴν κεφαλὴν, τὸ οὐς τὸ δεξιόν, τὴν χεῖρα... οὗτος δὲ τὸ πᾶν» (Ἰ. Χ ρ υ σ ο σ τ ὁ μ ο υ, Εἰς τὴν πρὸς Κολασσαεῖς 6, 2). Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖο τῶν χριστιανῶν, τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν, ποὺ φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ ποιεμένου καὶ τοῦ βασιλέως στὸν ὁποῖο ἀνήκουν, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ιδιότητός των αὐτῆς, ὡς «χριστῶν Κυρίου», γίνονται οἰκτεῖοι τοῦ Θεοῦ καὶ μποροῦν νὰ διέπουν καὶ νὰ κατοπτρίζονται «ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ» τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ (Θ ε ὁ δ. Μ ο ψ ο υ ε σ τ ῖ α ς, Κατήχησις Π' 17-18). Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ ἐρμηνεῖα ποὺ δίδει ὁ Ν ι κ ὀ λ α ο ς Κ α θ ἄ σ ι λ α ς στὴν καθολικὴν χρίσι. Τὴν θεωρεῖ στοιχεῖο καθιερώσεως, ὁλοκληρωτικῆς προσφορᾶς στὸν Θεό, κοινωνίας τοῦ χρίσματος τοῦ Χριστοῦ καὶ μετοχῆς στὴν βασιλεία Του: «Ἐνωῶμεν γὰρ τὴν Ἰακώβ στήλην, ἣν τῷ ἔλαιῳ χρίσας προσήνεγκε τῷ Θεῷ, καὶ τοὺς βασιλέας καὶ τοὺς ἱερέας αὐτῷ τούτῳ τῷ κοινῷ καὶ τῷ Θεῷ καθιερούμενους, οἱ σφίσι μὲν αὐτοῖς οὐδαμῶς, τῷ Θεῷ δὲ καὶ τῇ πολιτείᾳ ζῶσι, πρὸς ἣν ἐτάχθησαν. Καὶ ἡμεῖς γὰρ τῆς οἰκείας ζωῆς καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐξιστάμεθα τῷ Θεῷ· τὸδε ἐστὶ τὸ παλαιὸν ἀποβαλόντας εἶδος ὁμοίους αὐτῷ γενέσθαι, καὶ τὸ σύμβολον οἰκτεῖον καὶ τῇ τῶν χριστιανῶν ἐπωνυμίᾳ πάνυ προσήκον. Χρίσμεθα γὰρ καὶ ὧ ζητοῦμεν ἕοικέναι, Χριστός ἐστι τῇ θεότητι τὴν ἀνθρωπότητα χρίσας, ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ χρίσματος αὐτῷ κοινωνοῦμεν· καὶ γὰρ τοῦ χρίσματος ἐκείνου τοῦτο τὸ χρίσμα σημεῖον... μετόχους λέγων ἡμᾶς, οὓς διὰ φιλανθρωπίαν κοινωνοὺς ποιεῖται τῆς βασιλείας» (Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς Β').

Ἡ ἐρώτησις αὐτὴ μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ γράψωμε πολλὰ γιὰ τὴν χρίσι μὲ τὸ ἐπορκιστὸ ἔλαιο καὶ γιὰ τὸ νόημά της. Ἴσως περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἦσαν ἀπαραίτητα γιὰ νὰ δοθῇ ἡ ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα ποὺ εἶχε τεθῆ. Δὲν ἔγινε ὅμως αὐτὸ χωρὶς λόγο. Ἡ χρίσις μὲ τὸ ἐπορκιστὸ ἔλαιο ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι περὶ αὐτὴς ἡμέρες μας μιᾶ χρίσι. Οἱ συμβολισμοὶ ἔχουν ἀτονῆσαι καὶ μᾶς δημιουργεῖται ἡ αἰσθησις ὅτι συντηροῦμε ἕνα τύπο κάπως ἀναχρονιστικὸν, λίγον - πολὺ χωρὶς ἰδιαίτερον νόημα, ποὺ δημιουργεῖ μάλιστα πράγματα στὴν ἀκολουθία τοῦ βαπτίσματος, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ περιορισθοῦν ἢ νὰ μετριασθοῦν μὲ μιᾶ ἀπλουστευμένη χρίσι. Δὲν λείπουν περιπτώσεις ποὺ ἡ πλήρης ἐπάλειψις γίνεται σχεδὸν ὑποτυπωδῶς. Ὁ λαὸς μας διετήρησε περισσότερον ἀπὸ διαίσθησι

τὴν σπουδαιότητα ποὺ εἶχε ἄλλοτε ἢ πράξις αὐτή, ἀφοῦ τὸ «ἀλείφω με λάδι» τὸ χρησιμοποιοῖ ὡς συνώνυμο πρὸς τὸ βαπτίζω ἢ ἀναδέχομαι κατὰ τὸ βάπτισμα.

Ἡ συντήρησις τῶν ἱερῶν τύπων προϋποθέτει τὴν θεολογικὴν ἐρμηνεία των, ποὺ πρέπει νὰ τὴν γνωρίζουν οἱ κληρικοὶ γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὴν διδάξουν καὶ στὸν λαό. Ἄλλως κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὸ νόημά των καὶ νὰ ἀπονεκρωθοῦν. Ἡ μελέτη τῶν πατέρων καὶ τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας μᾶς προσφέρουν αὐτὸ ποὺ κατ' ἐξοχὴν μᾶς χρειάζεται: τὴν γνώσι τοῦ θεολογικοῦ νοήματος ποὺ κρύβουν τὰ ἱερά σύμβολα καὶ οἱ λειτουργικοὶ τύποι. Γι' αὐτὸ δὲν θελήσαμε νὰ εἴμαστε φειδωλοὶ στὴν παράθεσι τῶν μαρτυριῶν των. Ἀποτελοῦν γιὰ ὅλους μας πολλὰς φορές μὴ ἀποκάλυψι καὶ συνθέτου ἕνα πηγαῖο θησαυρὸ κατηχητικοῦ ὕλικου, ποὺ μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ γιὰ τὴν μυσταγωγικὴ κατήχησι τῶν πιστῶν.

Φ.

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπιστολαί. Α' Πρὸς Ἐφεσίους. (Σχόλια). — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὔαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ Προσωπογραφία τοῦ Ὁρθοδόξου Θεολόγου — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Ὁδὸς Ἀληθείας. — **Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Γαλακτίων Ζορμπᾶς, Ἀρχιμανδρίτης Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου — **Π. Β. Πάσχου**, Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἅγιος Παντελεήμων. — **Οἰκονόμου Κωνσταντίνου Πλατανίτη**, Δ' Ἅγιος Κατάλογος τῶν ἐν ἀθλήσει καὶ πάσῃ ἀσκήσει ἐκλαμφάντων φαιδρῶς. — **Βασ. Μουστάκη**, «Ὁ Πικράνας μου τὴν ψυχὴν». — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.